

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

Lidová hudba v médiích a její vliv na hudební preference žáků základní školy

Vedoucí bakalářské práce: Mgr.et Mgr. Jana Veverková

Autor: Radek Svoboda

Hudební výchova – Sbormistrovství

Prosinec 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Lidová hudba v médiích a její vliv na hudební preference žáků základních škol vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum 15.11.2014

.....

podpis

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování paní Mgr.et Mgr. Janě Veverkové za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěl poděkovat své rodině za neustálou podporu, a to nejen ve studiu.

.....

podpis

NÁZEV:

Lidová hudba v médiích a její vliv na hudební preference žáků základních škol.

AUTOR:

Radek Svoboda

KATEDRA

Katedra Hudební výchovy

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr.et Mgr. Jana Veverková

ABSTRAKT:

Práce se zabývá lidovou hudbou v masových médiích, především v rozhlase a televizi. První část je věnovaná této hudbě jako součásti kultury společnosti v jejích historických proměnách, následovaná teorií masových médií, především základními pojmy, jejich členěním a významu v současné společnosti. Praktická část přináší přehled zastoupení a frekvence lidové písně ve vybraných médiích a informace o hudebních preferencích žáků základních škol.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Lidová hudba, lidová píseň, folklor, hudební folklor, masová média, televize, rozhlas, kultura, společnost, historické proměny

TITLE:

Traditional music in the media and its influence on primary school students' music preferences.

AUTHOR:

Radek Svoboda

DEPARTMENT:

Music education department

SUPERVISOR:

Mgr.et Mgr. Jana Veverková

ABSTRACT:

This work is going to be focusing on traditional music especially in broadcast and television. The first part will follow traditional music as part of society and culture in their historical metamorphosis, followed by the theory of mass communication and mass media, their main definitions and functions in contemporary society. The second part will focus on representation, frequency as well as the presentation forms of traditional music in the selected media and will bring the information about the primary school student's music preferences.

KEYWORDS:

Traditional music, traditional song, floklore, music folklore, mass media, television, broadcast, culture, society, historical metamorphosis

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ZÁKLADNÍ POJMY	10
1.1 Lidová hudba a související pojmy	10
1.2 Rozdělení a druhy lidových písní.....	12
1.3 Definice médií, jejich funkce, význam a struktura	15
2 LIDOVÁ HUDBA V HISTORICKÝCH PROMĚNÁCH	19
2.1 Počátky a vznik lidové hudby	19
2.2 Šíření a sběr lidové hudby.....	21
2.3 Lidová píseň materiálem umělé hudby	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
3 CÍLE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY, METODIKA	31
3.1 Cíle výzkumu	31
3.2 Výzkumné otázky	31
3.3 Metodika	31
4 LIDOVÁ HUDBA V MÉDIÍCH – 1.ČÁST VÝZKUMU	33
4.1 Základní informace k výzkumu	33
4.2 Lidová hudba v médiích - televize.....	33
4.3 Lidová hudba v médiích - rozhlas.....	34
5 LIDOVÁ HUDBA V MÉDIÍCH - 2.ČÁST VÝZKUMU	38
5.1 Základní informace k výzkumu	38
5.2 Hudební preference žáků základních škol.....	39
5.3 Znalost a vnímání pořadů s lidovou hudbou.....	42
5.4 Klíčová zjištění	43
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM GRAFŮ	51
SEZNAM TABULEK	52
SEZNAM PŘÍLOH	53
PŘÍLOHY	54

ÚVOD

Jsem přesvědčený, že každá z našich pravých lidových písní v takzvaném užším smyslu je skutečným vzorem nejvyšší umělecké dokonalosti. Považuji je za stejné mistrovské dílo v malém, jako ve světě větších forem jakoukoli Bachovu fugu nebo Mozartovu sonátu.

Béla Bartók

Lidová píseň je oko do duše národa.

Radek Svoboda

Elektronická média patří neodmyslitelně k životnímu stylu postmoderní společnosti. V průběhu 19. a první poloviny 20. století došlo k masivnímu rozšíření tisku, rozhlasu, filmu a televize, které se staly hlavními prostředky masové komunikace. Tato média prakticky bez přestání působí na společenské vědomí, ovlivňují myšlení lidí a vytváří obecné hodnoty.

Nejinak je tomu i v případě cílové skupiny dětí a mládeže, která je velmi aktivním příjemcem obsahů masové komunikace. Zatímco kdysi dávno se šířily lidové tradice přímým kontaktem, předáváním z generace na generaci, později šíření ulehčil průlomový vynález knihtisku, dnešní svět je zásadním způsobem ovlivňován masovými médii. S tím je spojen fenomén masové kultury, který je znakem masové společnosti. Proto je téma lidové hudby v médiích a její vliv na hudební preference žáků základních škol zajímavým a svým významem důležitým studijním materiálem. Působení multimediálních masových médií bude v dnešní globalizované a přetechnizované společnosti i vlivem nových technologií dále narůstat. Najít rovnováhu mezi zachováváním kulturních tradic za současného šíření masové kultury je pro společnost velká výzva.

Lidová hudba je součástí kulturního bohatství národa. V dětství na mě velmi zapůsobilo setkání s lidovou písní v rodinném prostředí i ve škole. Obecně lze říct, že se zpěv z dnešních rodin vytrácí a děti poznávají lidovou hudbu především prostřednictvím školní hudební výchovy. Rozhodující roli pro utváření vztahu k tomuto písňovému materiálu má osobnost učitele, především jeho interpretační schopnosti pěvecké a nástrojové, které jsou mnohdy velmi neumělé, a nemohou tak vzbudit v žácích hlubší vztah k lidové hudbě. S písňovým materiálem se setkávají žáci hudebních škol, ale většinou

pouze s notovým záznamem bez textu. Aktivní provozování folkloru tak zůstává doménou folklorních souborů, které se při svých vystoupeních snaží přiblížit tuto hudbu veřejnosti

Jak je to ale se zastoupením lidové hudby v masových médiích? Jak je uváděná v komerčních médiích a médiích veřejné služby, které mají rozvíjení kulturních tradic ve svém poslání? Odpovědi na tyto otázky můžou být zároveň výpovědi o postoji společnosti k těmto hodnotám, se kterými by se měly mladé generace seznámit a uchovávat jako důležitou součást našeho kulturního dědictví.

Cílem mé práce je zjistit zastoupení lidové hudby v masových médiích a jejím vlivu na hudební preference žáků základních škol. Teoretický úvod je věnován vymezení základních pojmů týkajících se tématu lidové hudby, obsahuje kapitoly zabývající se vznikem, sběrem, úpravou a šířením lidové hudby, stručně uvádí související pojmy, jako jsou písně zlidovělé, lidovka a folk. Druhým teoretickým podkladem jsou média, především jejich význam a rozdělení. Praktická část bude věnovaná výzkumu, který zjišťuje zastoupení této hudby ve vybraných médiích, znalost folklorních pořadů žáky základních škol a současně jejich hudební preference.

Výsledky této práce mohou být využity pro studijní účely učitelů hudební výchovy, mohou poskytnout informace mediálním odborníkům zabývajících se mediálními obsahy, především médií veřejné služby, a současně státním institucím v oblasti kultury a školství.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

1.1 Lidová hudba a související pojmy

Úvodem této kapitoly je nutné definovat dva základní pojmy, které s tématem souvisí. Jsou jimi **folklor** a **hudební folklor**. Folklor lze chápat jako široký, komplexní pojem pro označení duchovních, sociálních a materiálních projevů, zkušeností a vědomostí lidových mas předávaných tradováním, nebo projevů duchovní kultury. Jejich těžiště spočívá ve slovesných, hudebních, tanečních a dramatických projevech, dlouhodobě předávaných z generace na generaci. Folklorem se zabývá folkloristika, věda, jejímž předmětem zájmu není široká oblast lidového umění, ale ta jeho část, která se vyjadřuje hudebními, slovesnými, tanečními a dramatickými prostředky. Folkloristika, podobně jako etnomuzikologie, pozoruje a zkoumá i to, jak je folklor prezentován. Hudebním folklorem se rozumí jedna oblast folkloru, a to lidová píseň a lidová hudba instrumentální. (Tyllner, 2010, s. 81-83)

*„Tradiční hudba (také **lidová hudba**, hudební folklor, folklorní hudba, etnická hudba) je centrálním pojmem a předmětem výzkumu v oblasti tradiční hudební kultury. Zahrnuje soubor múzických projevů společně sdílených a v delším časovém období tradovaných v rámci lidového společenství, národa, regionu, skupiny, lokality apod. Hlavními projevy tradiční hudby jsou lidová píseň a lidová instrumentální hudba vytvořená na základě podvědomě respektovaných hudebních pravidel, norem a tvůrčích stereotypů.“* (Tyllner 2010, s.52) Pojem lidová hudba je podle této definice synonymem pojmu tradiční hudba. Je obvykle spojená s tancem, který často určuje, jakou podobu má. Píseň, hudba a tanec jsou součástí obřadů, rituálů, tanečních zábav, lidových divadel, slavností nebo folkloristických festivalů současnosti. Podle německé studie (Volksmusikforschung) Maxe Petra Baumanna dnes zpravidla rozumíme pod všeobecným pojmem lidová hudba, tři její aspekty, lidovou píseň, hudbu a tanec. (Tyllner, 2010, s.53) K tradiční hudbě patří i projevy mezní, které se staly součástí lidového repertoáru a chovají se jako folklorní produkty. Jsou to například *společenská píseň, zlidovělá píseň a kramářská píseň*. (Tyllner, 2010, s.55) Jedním z hlavních projevů lidové hudby je lidová píseň. *„Termín „**lidová píseň**“ vznikl překladem z německého „Volkslied“, který zavedl v 70 letech 18. století Johann Gottfried Herder, a nahradil do té doby obecně používané pojmy „národní píseň“, případně „prostonárodní píseň“, jejichž význam se posunul směrem k písňovým projevům s vlasteneckým obsahem .“* (Pecháček, 2010, s.17) Jiná definice vysvětluje tento pojem takto: *„Lidová píseň je jednohlasý nebo vícehlasý hudebně slovesný útvar, předávaný*

v několika generacích ústní tradicí.“ (Tyllner, 2010, s. 62) Z hlediska autorství lidových písní existuje více teorií. První z nich říká, že lidová píseň je tvořena zpravidla laiky. (Tyllner, 2010, s. 62.). Další teorií je tzv. produkční teorie, J.G. Herdera, podle níž lze mezi lidové písně zahrnout pouze takové písňové výtvoř, které vznikaly spontánně, anonymně a kolektivně. J.W.Goethe a po něm především J. Meier jsou autory tzv. recepční teorie, která tvrdí, že autorem lidové písně může být i známý tvůrce, pocházející i z jiných než lidových vrstev. Důležité je, aby taková píseň byla lidovými vrstvami přijata a aby se s ní zacházelo jako s lidovou, tedy aby přešla do ústní tradice a podrobila se variačnímu procesu. (Pecháček, 2010, s.17). Za základní charakteristické znaky lidové písně se považuje její vazba na venkovský zemědělský lid, dále anonymita autora, kolektivnost, ústní tradice a variabilita. V novější literatuře se dále uvádějí další rysy, jako například úzká souvislost s konkrétními životními situacemi (například pracovní proces, rodinný život, církevní svátky), propojení slovesné složky s hudební, úzká vazba na nástrojový doprovod a taneční projevy. (Pecháček, 2010, s.17) Podle Tyllnera je neoddělitelnou součástí lidových písní jejich textový obsah, který jim dává smysl, obsah a umožňuje jejich funkční zařazení.(Tyllner, 2010, s. 52) **Lidová hudba instrumentální**, jako součást tradiční hudební kultury, představuje konkrétněji vymezenou hudbu na nástroj a nástrojovou hudbu. Je těsně spojena s lidovou písní, lidovým tancem a dalšími projevy lidové tradice. (Tyllner, 2010, s. 76). K souvisejícím pojmům patří **národní píseň**. Podle Tyllnera je národní píseň v minulosti hojně užívaný, později však zastarávající ekvivalent k pojmu lidová píseň. Zlidovělá píseň má některé podobné rysy se **společenskou písní**. Tento druh je spojen obvykle s označením písňového repertoáru české měšťanské společnosti 19. století. Významné místo tady měly náměty a písně vlastenecké, ale byly to také náměty milostně sentimentální, žertovně satirické, pijácké nebo zábavné. Některé z takových písní se staly součástí ústně tradovaného repertoáru širokých městských i venkovských vrstev. Z tohoto důvodu je možné jejich zařazení do kategorie zlidovělých písní. (Pecháček, 2010, s. 100) I když se může společenská píseň jevit jako typický produkt české společnosti v době národního obrození, není jevem izolovaně českým. Její vznik souvisí s evropským zájmem o vokální hudbu a rostoucí roli měšťanstva ve veřejném a kulturním životě. (Tyllner, 2010 s. 68). **Pololidová píseň** je pomocným pojmem, který nelze zcela přesně vymezit. Je určena pro označení písně na pomezí lidovosti. „Označujeme jím zpravidla esteticky pokleslou písňovou produkci objevující se jak na venkově, tak ve městě přibližně od druhé poloviny 19. století a v průběhu 20 století.“(Tyllner, 2010, s. 72) Jednalo se většinou o písně se sentimentálně laděnými

příběhy. **Lidovka**, další z pojmů, představuje styčnou oblast mezi umělou a lidovou písní. „*Jedná se o hudebně-písňový žánr, který se vyvinul na počátku 20. století z tradice kramářské písně a tzv. písně pololidové.*“ Encyklopedie Lidová kultura označuje tímto termínem esteticky pokleslou písňovou tvorbu, která byla rozšířena po celém území Čech v druhé polovině 19. století. Byl to písně se sentimentálně laděnými příběhy, například *Do lesíčka na čekanou, Hájku, háječku, hájku zelený, Na Šumavě je dolina*. (Pecháček, 2010, s. 111) Závěr této kapitoly patří termínu **folk**, který je jako samostatný hudební proud velmi různorodý. Patří do něj různé varianty úprav lidového repertoáru. Na druhé straně zahrnuje i tvorbu autorskou, která čerpá podněty z lidové hudby. Důležitým rysem, který se odráží v hudební stránce folku, je ve zvukové a rytmické rovině ovlivněné populární hudbou. Na rozdíl k hudebně i textově konvenčnímu a komerčnímu popu obvykle vzniká v amatérských podmínkách, pro radost autora a spřízněného publika. Klade velký důraz na myšlenky, reflektuje společenské a politické problémy, i proto bývá v totalitních režimech v nepřízni mocných. Někdy se folk chápe v užším slova smyslu s hudební vazbou na folklor, jindy v širším slova smyslu, pak se ztotožňuje s termínem písničkář. (Pecháček, 2010, s. 115-116)

1.2 Rozdělení a druhy českých lidových písní

Publikace *Naše lidová píseň* uvádí tři kategorie lidové písně podle souborných sbírek. Jsou to písně světské, duchovní a také písně jarmareční, kramářské (špalíčkové), a to proto, že vznikaly mezi lidmi a šířily se ústním podáním. (Horák 1946, s. 17) Toto základní členění se pak dělí na další podkategorie, které jsou zobrazeny v tabulce (1). *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska* člení lidové písně podle věku interpreta (dítě, dospívající, dospělý), podle pohlaví interpreta (žena, muž), podle prostředí vzniku (venkov, město, vojna, škola), podle míry dějovosti (lyrické, lyricko-epické, epické), podle religiozity textu (světské, světské s duchovními prvky, duchovní), podle funkce (např. obřad, tanec, hudba při práci, svátky církevního roku aj.) a podle životní situace (rodina, nemoc, smrt, zaměstnání). (Brouček, Jeřábek, 2007, s. 486) Pokud jde o hudební charakteristiky, můžou to být projevy jednohlasé, při přednesu se však uplatňuje i improvizovaný dvojhlas, výjimečně vícehlas. Z hlediska forem se jedná o jedno-, dvou- či třídílné malé písňové formy, většinou s malým nebo velkým návratem. (Pecháček, 2010, s. 18) Českou lidovou píseň lze rozdělit i podle etnografické oblasti jejího pravděpodobného vzniku. Mezi dvě hlavní oblasti patří západní a východní oblast. Lidové písně spadající svým původem do oblasti západní (Čechy a západní Morava) jsou označovány jako písně

instrumentálního typu, zatímco lidové písně východní Moravy jsou označovány jako písně vokálního typu. (Pecháček, 2010, s. 18)

Tabulka č. 1: Rozdělení českých lidových písní

A. Písně světské	
<i>Výpravné /balady/</i>	Podle obsahu jsou v našich baladách <i>osnovy obecné a domácí</i>
<i>Historické</i>	Krátké písně nebo obšírné písně
<i>Lyrické</i>	Ukolébavky, dětské, milostné, pracovní, svatební, vojenské, pohřební písně
<i>Taneční</i>	
<i>Obřadní</i>	Podle rázu života během střídání ročních období
B. Písně duchovní	
<i>Výpravné</i>	Legendy
<i>Lyrické</i>	
<i>Obřadní</i>	Významné slavnosti církevního roku
C. Písně jarmareční, kramářské čili špalíčkové	

Zdroj: (Horák, 1946, s. 54)

Balady jsou lyricko-epické skladby, které se řadí do písně světské. Patří do skupiny drobné epiky, která je typická pro tvorbu západoslovanskou. Zobrazují většinou rozmanité stránky života venkovského lidu. Nejčastěji se jedná o dramatické vzrušené rozpory mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci a milenci, ale také obrázky veselého rozmaru a komiky. Z některých balad zbojnických čiší protesty jednotlivců nebo kolektivu. Z hlediska výstavby jsou balady rozdělené na sloky, strofickou stavbu někdy zpevňuje refrén. Podle obsahu rozeznáváme balady s osnovou obecnou a domácí. Balady s obecnou osnovou mají obsah děje, který byl převzatý z jiné země. Příkladem může být píseň *Sirotek, Mrtvá milá* nebo *Zlý milenec*. (Horák, 1846, s. 54, 55)

Písně historické se vztahují k významným osobnostem nebo historickým událostem. Nejde o nahodilou shodu okolností, ale o podstatný rys ústní slovesnosti. Z hlediska dělení jsou to písně dvojího druhu. Jsou to *krátké písně*, často popěvky, které zachovaly jméno historické osobnosti, některý povahový rys nebo drobný motiv a *obšírné písně*, staré písně kramářské. (Horák, 1946, s.60, 61) O významných událostech se dochovaly spíše kramářské písně. Tyto popisovaly stručně historickou událost a distribuovaly se v tištěné podobě. Z tohoto důvodu nebyly chápány jako písně lidové.

Legenda je stejně jako balada lyricko-epický útvar, který vypráví příběh. Na rozdíl od balady je vázána více na duchovní literaturu, která byla lidu předčítána formou kázání. Příběhy svatých se tímto způsobem dostávaly mezi prostý lid a ten si je upravil do písňové formy, která se šířila ústním tradováním. Legendy často vypráví zázračné příběhy ze života Ježíše Krista, Panny Marie, svaté Anny a jiných světců. Mnohé legendy jsou velmi starobylé (například skladba o Lazarovi). (Horák, 1946, s.59)

Lyrika světská a duchovní je starší druh ústní slovesnosti v porovnání s legendami a baladami. Obsahují projevy citů, pozorování přírody, nebo vnímání světa a společnosti. Z tohoto důvodu lze poznat povahu lidu, který písně vytvořil. Nejrozsáhlejší skupinou písní v souboru lidové lyriky tvoří *milostné písně*. Nesou s sebou svěžest citového projevu a mnohotvárný obsah. Milostná lyrika vyniká citovou jemností, je z hlediska psychologického prostá a jasná. Některé náměty jsou spojeny se závažnými rozpory, s majetkovými nebo sociálními nesrovnalostmi. Jednotlivec se často musel přizpůsobovat nejen zákonům obecně, ale i pravidlům volby partnera. Rodiče volili ženichy pro své dcery a vybírali synům nevěsty, protože bez otcovského a mateřského požehnání nebylo možné uzavřít sňatek. Do lidové lyriky v mnoha variantách patří také písně *svatební*. K lyrickým písním se řadí dále i *Ukolébavka*. Má jednoduchou, klidnou melodii s vyrovnaným rytmem, jejímž cílem je navodit klid a pohodu uspávaného dítěte. *Dětská píseň* je naopak mnohem dynamičtějšího charakteru. Má jednoduchou, snadno zapamatovatelnou melodii a pravidelné tempo. Tento typ písně bývá často doprovodem různých dětských her nebo spojen s projevem slunné mateřské lásky a rodinné pohody. (Horák, 1946, s. 62) *Pracovní písně*, jako další druh lyrické písně, se většinou týkaly zemědělských prací (například žně, pastva). Lyrickou píseň uzavírá *píseň pohřební*, a to jak píseň světská, tak duchovní. Velká záliba v duchovním zpěvu způsobila, že světská i duchovní píseň navzájem čerpaly ze svých výrazových prostředků, a tím se vytvářely tak zvané „kontrafaktury“. Byly to písně světské, které zachovávají některé slovní obraty duchovních písní, mění však obsah. (Horák, 1946, s. 62-66).

Taneční písně se řadí do samostatné skupiny. Je tak kvůli tomu, že slova v tanečních písních mají podružný význam. Hlavní zájem je koncentrován na hudební složku a taneční pohyby. Text písně může být lyrický nebo epický. Nejčastěji vychází z pohybu, který píseň doprovází například „*Špička, pata, celá noha, tra-dra-dra, tra-dra-dra, od kolena až do klouba, tra- dra- dra, tra- dra- dra...*“ Jinde se opakuje několik slov v průběhu celé melodie, nebo může být ve formě taneční hry. (Horák, 1946, s. 67, 68)

Písně obřadní, světské i duchovní, byly spojeny se střídáním ročních období a počasí, které určovalo postup prací, a rovněž byly spojeny s významnými slavnostmi církevního roku. Většina těchto obřadních písní souvisí se třemi hlavními svátky. Jsou jimi Vánoce, Velikonoce a svatodušní svátky. V zimním období je to cyklus od počátku adventu do Tří králů. Nejrozšířenější obřadní písně jsou *koledy*, které zaznívají v průběhu Vánoc, a to koledy duchovní nebo světské. Duchovní koledy se váží ke Kristovu narození a událostem v Betlémě. Texty vypráví o narození děťátka, o Panně Marii, o pastýřích a jejich darech. Koledy světské pojednávají o příhodách koledníků nebo slouží jako doprovod při obchůzkách. Velikonoční obřadní písně mají charakter koled s jarní tematikou. Jsou to často i rituály spojené s „vynášením smrti“, nebo „vítáním jara“ nebo velikonoční koledy. O svatodušních svátcích zní obřadní písně při „jízdě králů“ nebo při dívčích hrách na „královničky“. (Horák 1946, s. 78)

Jiří Horák zařazuje do lidových písní také *písně jarmareční*, nazývané také *kramářské* nebo *špalíčkové* a to proto, že vznikaly mezi lidmi a šířily se ústním podáním. (Horák 1946, s. 17) Mají však na rozdíl od lidových písní v užším slova smyslu i tištěnou verzi. (Horák, 1946, s.53) Tyto písně v sobě nesou stránku hudební, výtvarní i dramatickou. Na poutích je zpíval interpret s určitou dávkou komediantství. To vše bylo umocněno obrazovými výjevy na malované tabuli. Obsah těchto písní je často založen na duchovních legendách, ale je také často obohacen o mimořádné události, aby vyvolal zájem posluchačů. Melodie nebývá původní, ale obvykle se existující text podkládá již existujícím lidovým nápěvem. Díky tzv. špalíčkům, což jsou po domácky sešívané bločky z letáčků, se mnoho jarmarečních písní dochovalo.

1.3 Definice médií, jejich funkce, význam a struktura

Pojem **médium** pochází z latiny a znamená střed, prostředník, prostředek. Pro účely této práce rozumíme tento výraz ve významu sdělovací prostředek spojen s komunikací. V souvislosti se sdělovacími prostředky používáme téměř výhradně množné číslo. V publikaci Jiráka a Köpplové se uvádí: „*Média jsou společenské instituce, které se ve velkém podílejí na zajišťování komunikace ve veřejné sféře, a tím přispívají k rozvoji, ustavování a proměně kultury, tedy sdílených významů, hodnot a výkladů světa.*“ (2003, s.52). Pod označením masmédiá (z anglického *mass media*) lze rozumět hromadné sdělovací prostředky, tzn. sdělovací prostředky, které oslovují velký počet příjemců. Typickými masmédií jsou tisk, rozhlas a televize, které se masivně rozšířily v průběhu 19. a první

poloviny 20. století a staly se hlavními prostředky masové komunikace. Mezi masmédia patří „nově“ také internet. Hlavním specifikem tohoto druhu komunikace je sdělování velkého množství informací a symbolických obsahů široké veřejnosti, respektive masám, z jednoho zdroje. Mezi její hlavní funkce patří *funkce informační, interpretační, zábavná, socializační a funkce veřejné kontroly*. Masová komunikace prakticky bez přestání působí na společenské vědomí, ovlivňuje myšlení a jednání lidí, vytváří obecné hodnoty a upravuje normy. (Štroblová, 2009, s. 47)

Rozdělení médií může být podle různých kritérií. Nejčastější rozdělení je podle typu vlastnictví, kde lze média strukturovat na komerční a veřejnoprávní, podle vydavatelských specifik to mohou být média elektronická nebo tisková, podle územních specifik celostátní nebo regionální, podle obsahových specifik například zpravodajská, zábavná, sportovní, společenská nebo inzertní média. Přehled rozdělení zobrazuje tabulka (2).

Tabulka č. 2: Rozdělení médií

Rozdělení:	Druhy
<i>podle typu vlastnictví</i>	Veřejnoprávní (financována z koncesionářských poplatků - ze zákona) vyplývá z Listiny základních práv a svobod (poskytnutí informací, přispívání k právnímu vědomí veřejnosti, rozvoj kulturní identity), ČT, ČRo Soukromé (komerční) privátní kapitál, převážně právnické osoby (s.r.o., a.s.), fungující na základě získání licence (licence může odebrat RRTV)
<i>podle vydavatelských specifik</i>	Elektronická média (audiovizuální): TV, rozhlas, Internet Tisková média (noviny, včetně jejich elektronických verzí)
<i>podle územních specifik</i>	Celostátní a regionální
<i>podle obsahových specifik</i>	Zpravodajská, zábavná, sportovní, společenská, inzertní, dětská
<i>podle technologických prostředků</i>	Analogová a digitální

Zdroj: vlastní zpracování

Elektronická média (z nich televize na prvním místě) patří neodmyslitelně do postmoderní společnosti, a proto by seznámení s médii mělo být součástí výchovy dítěte. Ve výchově a vzdělávání se tak děje v mediální výchově. Televizní pořady jsou častým tématem debat

v dětském kolektivu, a to už od mateřských školek. Pokud dítě nezná pořady, o kterých se komunikuje mezi spolužáky, hrozí mu pocit méněcennosti, který by bylo nutno namáhavě kompenzovat. Podle známého psychologa doktora Matějčíka z Centra pro výzkum rodiny, tento fakt neznamena, že dítě musí vidět vše, co viděl někdo z kolektivu, ale musí mít možnost zapojit se alespoň někdy. Malé děti i školáci u vhodně vybraného televizního pořadu relaxují nebo nabírají nové znalosti. Některé z výše uvedených poznatků mají platnost i pro věkovou kategorii adolescentů, i když obecně v jejich věku klesá počet hodin strávených u televize ve prospěch internetu, přátelských kontaktů a studia. Televizní pořady jsou frekventovanými tématy rozhovorů, ačkoliv jejich subjektivní hodnocení významu médií klesá občas k lhostejnosti, často předstírané. Rozhovory stále potvrzují význam mediálních zážitků. (Musil, 2008, s.73)

V masové společnosti o důležitých otázkách rozhodují ekonomické a politické elity. Vliv veřejnosti značně upadá. Odstup mezi vůdci organizací a jejich členy se neustále zvětšuje. Z prvních se stává **mocenská elita** a z druhých pak **masa**. Masou rozumíme „*sociologicky vágní pojem, používaný pro množinu osob, které spolu minimálně integrují a nemají společné vedení, jsou však většinou objektem cíleného ovlivňování, indokrinace a manipulace*“ (Velký sociologický slovník, 1996, s. 76) Masová média hluboce pronikla do významných institucí, které dnes regulují život. Tím, jak televize, rozhlas nebo film prosazují populární kulturu, která je většinou chápána jako druh domácí nebo rodinné zábavy, ovlivňují významně společnost. V některých zemích přebírají média i funkci výchovně vzdělávací, a tím se stávají součástí vzdělávacích a výchovných institucí. (Štroblová, 2009, s.47) Charakteristickým znakem masové společnosti je **masová kultura**. Tímto pojmem se označuje kulturní vývoj a produkce určena pro masy lidí. Masová kultura se vytvářela během dvou staletí spolu s rozvojem mechanizované výroby, městského života, demokratizace, masového volného času a všeobecné základní vzdělanosti. (Štroblová, 2009, s. 48) V průběhu dvacátého století dosáhla svého vrcholu díky rozvoji filmu a později televize. Podle Denise McQuaila je masovou kulturu možné popsat pomocí šesti základních znaků jako netradiční, neelitní, masově produkovanou, populární, komercializovanou a homogenizovanou. Sama masová kultura není určena žádné elitní skupině obyvatel. Jejím konzumentem je masové publikum, kterému je předávána prostřednictvím masových médií. Ty hrají významnou roli pro jednotlivce i pro společnost. Přenášení informací o dění ve společnosti, politice a určování trendů životního stylu jim vtiskuje punc autority.

Specifické místo mezi masovými sdělovacími prostředky mají média veřejné služby. Jejich posláním je poskytovat objektivní a vyvážené informace pro svobodné vytváření názorů, rozvíjení kulturní identity českého národa a národnostních menšin, ale také zprostředkování ekologických informací nebo služba vzdělávání a výchovy mladé generace.

2 LIDOVÁ HUDBA V HISTORICKÝCH PROMĚNÁCH

2.1 Počátky a vznik lidové písně

Odborná literatura neobsahuje detailní popis jak vznikla lidová píseň. Popisy, které máme k dispozici nejsou přísně vědecké. Aby vznikla, byl nutný souběh řady faktorů, podmínek a impulsů. Primární impulsy jejího vzniku vycházejí z vlastnosti tvůrce – individua, jeho kreativity a potřeby tvořit. Někdy se mu říká zjednodušeně tvůrčí přetlak. Jsou biologicky podmíněné a úzce spojené s genetickou výbavou člověka, tvůrce skladby. Rozsah i kvalita primárních impulsů předurčují kvalitu a rozsah folklorních produktů. Pouze chtění, bez primárních impulsů, nebo živelná vůle k tvorbě nevedou ke vzniku folklorní skladby. Primární impulsy vznikají spontánně, jsou konstantní a rozhodující, zatímco sekundární jsou druhotné a variabilní. Spolu však tvoří základ a předpoklad pro vznik folklorní skladby. Tvůrčí proces v tradiční hudební kultuře je nekonečný. Nová skladba vzniká na základě primárních i sekundárních impulsů. Vzniká však rovněž pomocí skladebních elementů, které jsou známé z minulosti a také z tradice. Píseň, která už vznikla, je neomezeně obměňována. Každá nová interpretace přináší výraznější nebo méně výrazné varianty. Žije si už „vlastním životem“ podle pravidel společnosti, které se stala součástí a která jí vtiskla přijatelný tvar. Autoři většiny lidových písní nejsou známí, ačkoliv autorem folklorní skladby byl konkrétní člověk, který disponoval předpoklady k hudební nebo literární tvorbě, i když nebyl zpravidla hudebně nebo literárně vzděláný. O autorství ve smyslu copyrightu se v minulosti neuvažovalo, protože lidová tvorba byla většinou považována za anonymní a nebyla masově šířena tak, jak je tomu v dnešní době. Anonymita je jedním ze znaků lidové hudby, neplatí však absolutně. Znalost autora není pro ní podstatná a důležitá. Tato hudba jako anonymní nevzniká, ale se anonymní stává časem. Autorství v lidové písni nemůže být přiřazeno k určitému jedinci. Při variačních obměnách vznikají nové tvary, samostatné varianty, které mají rysy druhotného autorství, které je rovněž dílem nadaných jedinců. Při pokusu o určení stáří folklorních skladeb můžeme pracovat technikou nejstaršího možného data (technika *terminus a quo*), od kterého mohla vzniknout (například data válečných bitev nebo různých doložených událostí). Další možností může být identifikace skladeb pomocí hudebně stylových prvků, ale i ty mohou být převzaty z minulosti. Datovat lze písně, které zlidověly, u kterých lze s jistotou určit dobu vzniku, případně autora, vznik nebo zveřejnění jejich předloh. Lidová píseň je ve své podstatě **ahistorická a nadčasová**. (Tyllner, 2010, s.101-108)

Podle Jiřího Horáka lze počátky zpěvu a hudby sledovat od pradávných dob předhistorických, od nichž nás dělí dlouhá řada tisíciletí. Člověk již v té době chtěl projevit každé silné hnutí mysli jako radost, žalost, hněv nebo úspěch. Tyto projevy byly z počátku formou výkřiků nebo artikulací krátkých slabik. Později s rozvojem dovedností a schopností nastal posun ke zvukům a jednoduchým tancům. S rozvojem řeči vznikala potřeba sdílnosti, soucítění s ostatními členy kmenu, a tím vznikaly projevy různě zabarvených výkřiků, pohybů a zvuků (například jednoho nebo dvou dřevěných nástrojů otírajících se o sebe při jejichž zpracovávání). Toto všechno přecházelo do podob a projevů písní a tanců, které měly usnadňovat lidský život, hlavně při zvládání pracovních povinností (lov zvěře, pěstování rostlin, stavby chýší), při náhlé radosti i smutku, úmrtí, ale i v boji s přírodou. Základem k tomu bylo určité společenství, skupina lidí, která se usadila na nějakém místě, pracovala společně a sdílela události všedního dne. Možná již v tak dávno době můžeme hledat prapůvodní začátek lidové písně. (Horák, 1946, s. 13)

Podle toho, kdo hudbu vytváří, lze hudební tvorbu členit na **profesionální** a **amatérskou** (individuální nebo kolektivní). Dlouhodobé, systematické vzdělávání tvůrců, kteří se zaměřují na kompoziční umění, je typickým rysem pro profesionální tvorbu v hudební kultuře. Takovýto umělec usiluje o originální umělecké dílo, které formou i obsahem odpovídá estetickému ideálu podmíněnému tradičními nebo netradičními tvůrčími postupy, zvláštnostmi stylu, etnickými tradicemi, obecnými i subjektivními myšlenkami tvůrce, hodnotami, které má dílo tlumočit, nebo funkcemi, které má dílo plnit. To, zda-li je dílo kvalitní, neurčuje v první řadě okamžitá sláva a životaschopnost díla, ale je to především estetický ideál a estetický soud. Autor takového uměleckého díla si velice střeží autorství k dílu. V případě umělecké amatérské tvorby motivem autora je hlavně jeho potěšení ze samotné tvorby. Takovýto autoři zpravidla neusilují o uznání jako o zásadní doklad potvrzující kvalitu jejich tvorby. Tvoří díla druhého či třetího hodnotového řádu, která jim dělají radost. Někdy dochází k rozšíření takových skladeb na základě poptávky. Vhodný výraz pro takovou produkci může být například kýč, i když je tento pojem většinou spojován s různými výtvarnými počiny. Takovou produkcí v hudbě může být pololidová píseň, nebo spíše tzv. lidovka. V případě amatérské kolektivní tvorby je její produkce spojená například s objednávkou společenství, skupiny obyvatel regionu a podobně. Označení amatérská nemusí z hlediska významu představovat absenci kvality u těchto děl. Mezi největší rozdíl mezi folklorním a uměleckým hudebním dílem patří rozdíly ve funkcích tvorby. Folklorní projevy mají mnoho vzájemně provázaných funkcí, bez kterých buďto nemůžou existovat, nebo ztrácejí svůj původní význam. Naopak individuální umělecké dílo

není podmíněno tímto řetězem funkcí. Jeho funkce je především estetická, dále funkce uměleckého díla, koncertní skladby a koncertního života. Estetická kritéria jsou primárními při odborném posuzování takového díla. Předpokládá se u něj jeho jedinečnost a výjimečnost, přičemž tyto charakteristiky by v případě folklorní skladby znamenaly její vyřazení z jejího přirozeného prostředí. Další rozdíly v charakteru folklorního a uměleckého díla jsou následující:

- tradiční hudba je na rozdíl od hudby umělecké jen málo ovlivněna školskou vzdělaností
- v tradiční tvorbě převažuje paměťová fixace a ústní předávání, zatímco u děl uměleckých je fixována autorským notovým nebo textovým zápisem
- tradiční hudba se pohybuje v rámci určitých pravidel a norem, umělecká kultura normy boří a překračuje
- tradiční hudba slouží k radosti tvůrců a interpretů, umělecká hudba je určena především pro potěšení posluchačů
- tradiční hudba je výraznou součástí sociálního obrazu společnosti, uplatňuje se při každodenních i svátečních příležitostech, naopak umělecká hudba je určena především specializovanému, často školenému publiku

Skladby artificiální hudební kultury jsou charakteristické také tím, že každá epocha si vytváří specifické stylové znaky, které se odlišují od toho, co již bylo nebo bude napsáno. Požadavkem je stylová identita, původnost a současně vývojový posun. Tyto ambice tradiční hudba nemá. (Tyllner, 2010, s. 175-180)

2.2 Šíření a sběr lidové písně

Lidová píseň byla zpravidla šířena **přímým kontaktem, tradováním** jejími nositeli. Ti sdílejí společné prostředí (zpěvní, herní, taneční nebo vypravěčské), ve kterém ke kontaktu a komunikaci dochází. Tradování se uskutečňuje v **horizontální rovině v rámci jedné generace**, jednoho společenství tedy od úst k ústům, nebo ve **vertikální rovině, tedy mezigeneračním přenosem**. Vedle této přímé komunikace a kontaktního přenosu rozeznáváme **komunikaci zprostředkovanou, mediální**. Čím hlouběji do minulosti, tím výlučněji bylo uchovávaní hudební produkce spojeno s paměťovou fixací, sluchovou, hmatovou i optickou pamětí, schopností variace a improvizace. K tradování přispívalo i opisování písemností folklorních projevů (kantoři nebo hudebníci), později s rozvojem knihtisku to bylo šíření pomocí tištěných médií, a ještě později cestou technických médií (fonograf, gramfonová deska, rozhlas televize, kompaktní disky, digitální média,

internetové portály). Původní pozvolný a dlouhodobý proces tradování se změnil v masivní vstup nejrůznějších hudebních artefaktů do celé společnosti. (Tyllner, 2010, s. 119-121)

Potřeba a zájem písemně zaznamenávat původní lidovou hudbu rostla v souvislosti s migrací obyvatel z vesnic do měst, kdy docházelo ke vzdalování se původnímu venkovskému prostředí, a tím i postupnému mizení ústně tradovaných slovesných a hudebních projevů. Významnou úlohu sehrály myšlenky Johanna Gottfrieda Herdera, zejména jeho ocenění významu lidové kultury pro konstituování moderního národa. Tyto názory na lidovou kulturu našly odezvu v centru rakouské monarchie. V roce 1819 z podnětu vídeňské Společnosti přátel hudby bylo vydáno nařízení úřadu nejvyššího kancléře o **sběru textů i nápěvů lidových písní a tanců ve všech zemích říše**. Vídeňská vláda touto akcí chtěla otupit ostří již tak vzrůstajících obrozeneckých sil, vlastenectví a národní emancipace. Tyto sběratelské akce realizovali úředníci krajských hejtmanství za pomoci učitelů a kněží. Výsledkem byl soubor přibližně 3 500 písní, tanců a zápisů instrumentální hudby, jenž však zůstal po celá desetiletí uzavřen v archivech společnosti. V Čechách byl sběr dokončen až v roce 1823 a k jeho odeslání do Vídně už nedošlo. Zápisy byly shromážděny u zemského prezidia v Praze. Tyto sběry byly velmi brzy zpracovány a na jejich základě bylo vytvořeno sedm rukopisných sbírek, z nichž nejvýznamnější je tzv. Kolovratský rukopis. Rukopisy vzešlé z gubernátorského sběru představují spolehlivý pramen k poznání dobového stavu lidové písňové produkce v jejím **originálním venkovském prostředí**. Na rozdíl od pozdějších, většinou individuálních akcí, totiž obsahují objektivní záznamy všech typů písní, reprezentující veškerý materiál, který mezi lidem ústně tradoval, tedy písní kostelních, zlidovělých nebo kramářských. Zapisovatelé se nevyhýbali ani písním s erotickými náměty a obhroublými výrazy. Vysokou spolehlivostí je označován i notový záznam hudební složky.

První tištěnou sbírku u nás vydal v roce 1825 **Johan Ritter z Rittersberku** (1780-1841) pod názvem *České národní písně*. Obsahuje na tři sta českých písní, doplněných padesáti písněmi německými a lidovými tanci. Texty i nápěvy tvoří dva samostatné celky. Teprve v průběhu druhé poloviny 19. století se přechází k umístění textů pod notový zápis. Ritterův vztah k lidové písni byl v podstatě osvícenský. Spatřoval v ní historickou památku, k níž je třeba přistupovat s maximální objektivitou, důsledně zachovávat původní zápis a nijak jej nedotvářet. Největší zájem o lidovou píseň nastolila doba národního obrození v čele s vlasteneckými literáty Josefem Jungmannem, Pavlem Josefem Šafaříkem, Františkem Ladislavem Čelakovským. Zapisování písní, tanců a dalších projevů lidové kultury se pro ně a další stalo přímo vlasteneckým programem. Široké vrstvy inteligence,

kteřé se na venkově rekrutovaly především z řad učitelů a kněžů, projevíly snahy o písemné zaznamenávání lidového kulturního dědictví, a tím o **zachování mizejících tradičních hodnot českého venkovského života.** (Pecháček, 2010, s. 17-23)

K nejvýznamnějším patří dlouhodobá sběratelská práce **Karla Jaromíra Erbena** a **Františka Sušila**. V roce 1864 se objevila konečná podoba Erbenovy sbírky pod názvem *Prostonárodní české písně a říkadla*, která obsahovala 2 200 písňových a jiných folklórních textů, her, říkadel, rozpočítadel, hádanek, pořekadel, pranostik, zaříkáadel, popisů obyčejů a zvyků tématicky seřazených od „kolébky ke hrobu“. Erbenův přítel, Jan Pavel Martinovský, řeholský varhaník, autor českých písní a čtvero zpěvů, pomohl Erbenovi zpracovat notovou přílohu k nové sbírce, která vyšla v roce 1862 pod názvem *Nápěvy prostonárodních písní českých*, obsahující přes 800 původních nápěvů. Dalším sběratelem byl **František Sušil**, který zaměřil svou sběratelskou aktivitu na různé národopisné oblasti Moravy. Tím, že byl aktivním hudebníkem, byl schopen zaznamenat nejen slovesnou ale i hudební složku (*Sbírky Moravské národní písně* (1835), *Moravské národní písně, sbírka nová* (1840)). Na práci Františka Sušila navázal v druhé polovině 19. století **František Bartoš**. Jako doplněk Sušilovy sbírky pojal dílo *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými* (1882). Jeho druhá sbírka vyšla v roce 1889 s názvem *Moravské národní písně nově nasbírané*. Se zápisem hudební složky mu pomáhal Leoš Janáček. Ze spolupráce obou folkloristů vzešla v roce 1901 třetí sbírka pod stejným názvem (přes 2 000 písní ze všech oblastí Moravy a Slezska). Tato byla opatřena rozsáhlou teoretickou studií **Leoše Janáčka**, první a dosud nepřekonanou prací na toto téma pod názvem *O hudební stránce národních písní moravských*. **Hynek Bím**, Janáčkův žák na učitelském ústavu, přispěl svými rukopisnými záznamy, které obsahují více než 4000 písní. Samostatně vyšly dvě jeho sbírky, *Lidové písně z Hustopečska* (1950) a *Valašské a slovenské lidové písně* (1954). Druhá polovina 19. století zaznamenala také orientaci sběratelů folkloru k určitému národopisnému regionu. Takto vznikly sbírky jako *Kytice z národních písní moravských Valachů* **Františka Jaroslava Koželuhy**, *Valašské národní písně a říkadla* **Eduarda Pecka**, *Písně lidu v Troubsku* **Metoděje Kocmana** nebo *Slezská svatba* **Jana Vyhlídala**. Tento trend pokračoval i na přelomu století se sběrateli jako **Valentín Lisa**, **Josef Hodek** nebo **Josef Mojžíšek**. K rozvoji sběratelských aktivit výrazně přispěla *Národopisná výstava československá v Praze* (1895), která měla mimo jiné seznámit veřejnost s nejširšími projevy lidové kultury. Akce byla provázená četnými regionálními výstavami a vystoupeními. V rámci organizace této akce se zvyšoval sběratelský zájem o lidové tance. Na počátku 20. století byly sběratelské aktivity

stimulovány vyhlášením akce *Lidová píseň v Rakousku*, na základě které byl organizován sběr lidových písní a hudby národů monarchie. Tato akce byla základem novodobého institucionálně řízeného národopisného bádání v Čechách na vědeckém základě (u každého zápis vyžadována tzv. pasportizace, tj. jméno sběratele, jméno interpreta, datum zápisu, uvedení místa sběru a podobně). Kvůli válce a zániku Rakousko-Uherska došlo k ukončení celé akce. Díky neuposlechnutí nařízení odeslat shromážděné písně do Vídně, mohly být tyto v následujících letech alespoň částečně vydány. Byly to například sbírka *Moravské písně milostné* Leoše Janáčka a Pavla Váši. Další materiály, shromážděné v rukopisech, byly vydávány postupně, díky Státnímu ústavu pro lidovou píseň, který vznikl sjednocením dřívějších pracovních výborů a nově vytvořeného slovenského výboru v roce 1919. (Pecháček, 2010, s. 25-31)

Na počátku 20. století byl nejvýraznější osobností českého sběratelství **Čeněk Holas**. Výsledkem jeho práce je rozsáhlá šestidílná sbírka *České národní písně a tance* (vydané v letech 1908-1910). Na rozdíl od všech předchozích sbírek, uplatnil jako základní kritérium místopisné členění. Sběratelé 20. století se soustředili nejen na sběr lidových písní z venkovského prostředí a obyvatelstva, ale zaznamenávali i městský folklor, písně zlidovělé nebo písně německé, což pomohlo ke skutečnému zmapování podoby zpěvního repertoáru tehdejší doby. **Jindřich Jindřich** shromáždil bohatý písňový materiál, uspořádaný do sedmi dílů *Chodského zpěvníku*. **Jaroslav Bradáč** a jeho sbírky lidových písní, *Plzeňské písně* a *Sudislavské písně*, obsahují také klavírní doprovod. **Josef Zemánek** shromáždil rukopisnou sbírku písní z Chrudimska, Hlinecka, Kolínska a Nymburska. Mezi českými sběrateli představuje významnou osobnost **Ludvík Kuba**. Výsledkem jeho dlouhodobé sběratelské činnosti je patnáctidílný soubor *Slovanstvo ve svých zpěvech*, který vycházel na pokračování v letech 1884-1929. K dalším sběratelům první poloviny dvacátého století patřili například **Josef Štefan Kubín**, **Josef Emanuel Janovec** a **František Lýsek**. Po druhé světové válce se sběratelská aktivita obrátila směrem k lidovým tancům. Dělo se tak v souvislosti s podporou mládežnických folklorních souborů státem. Ty spojovaly lidové písně s tanečním projevem. V tomto období vyšly dvě sbírky **Josefa Michala**, *Východočeské kolové tance* a *Písně a tance z Hradecka*. Různým národopisným oblastem se věnoval **Albert Pek** (Znojensko, Haná, Brněnsko, Slovácko, Jižní Čechy, Poděbradsko a Nymbursko). Oblasti Haná se věnovala **Ludmila Mátlová-Uhrová**, sběru na Moravě, Slezsku a Lašsku **Vincenc Socha**, typologii a vývoji lidových tanců ve Slezsku se zabývala **Hana Podešvová**, sběru v horním Pojizeří a v podještědském kraji se věnoval **Pavel Krejčí**. Nejvýraznější sběratelskou osobnost zabývající lidovými

tanci druhé poloviny 20. století představuje **František Bonuš**. Společně s dalšími spolupracovníky přinesl četné práce jako *Zbojnické písně a tance*, *České tance*, *Lidové tance na Lašsku*, *Lidové tance na Slovácku*, *Valašské lidové tance* atd.. Výjimečné je sběratelské úsilí nových originálních sběrů **Josefa Jandy** nebo společná práce **Jana Nepomuka Poláška** a **Arnošta Kubeši**. Slezské lidové písně věnoval pozornost **Václav Stuchlý**. Shromáždil přes dva tisíce záznamů, ze kterých se povedlo publikovat jenom část v titulech *Zpěvník krajevých písní ze slezské, lašské a valašské oblasti*, *Aj v tym Krasnym Polu*, *Tam v Opavě na rynečku*, *O, majičku zeleny*. Na přelomu 20. a 21. století se objevily další práce, například *Na bučovském poli*, *Lidové písně z Kyjovska a Ždánicka* **Olgý Hrabalové**. Významná byla práce **Marty Toncrové**, která připravila k vydání sbírky *Ty ranšpurské zvony zvoňá*, *Lidové písně z moravského Horácka* nebo *Zpěvník lidových písní z Brna*. Mezi významné osobnosti současné folkloristiky patří **Pavel Klapil**, který vydal několik menších regionálně zaměřených zpěvníků. **Pavel Popelka** připravil své sbírky z archivních materiálů i z vlastních sběrů. Nejnovější výsledky sběratelské práce v terénu jsou reprezentovány ve sbírkách **Aloise Dohnala**. (Pecháček, 2010, s. 34-43) Informace o sběru lidové písně a dějinných událostech ovlivňujících sběr představují v této práci vzhledem k rozsahu tématu pouze fragment.

Lidové písně, tance a kroje daly vzniknout folklorním souborům. Jejich působnost se rozšiřuje také z vesnického prostředí do měst, dochází k menším i větším úpravám stylizací původních lidových výtvorů. Tento typ souborů vzniká v 80. letech 19. století, tedy jejich vznik spadá do konání Národopisné výstavy československé v roce 1895. Tento nově vzniklý způsob prezentace folklóru se ukázal jako mimořádně životaschopný a od té doby pokračuje nepřerušen až do současnosti. Velmi důležitou součástí jejich činnosti byla snaha o uchování lidových zvyků a lidového oděvu – krojů. V období 2. světové války se folklór udržel jen v oblastech Chodska, Slovácka, Hané a Valašska. Největšího rozmachu se mu dostalo po roce 1948, kdy byl komunistickými politickými orgány nazýván lidovou tvořivostí a byl bohužel také obdařen značným ideologickým nánosem. Vzorem se staly sovětské soubory a nezabránilo se ani vnášení různých cizorodých prvků, které do českého folklóru nepatřily. Až v 60. letech, kdy dochází v našem politickém vývoji k období tzv. socialismu s lidskou tváří, nastává postupný návrat k původnímu poslání tradičního lidového projevu. Vznikají i ústřední instituce Ministerstva kultury. V 50. letech je to **Ústav lidové kultury** ve Strážnici, v roce 2004 byl přejmenován na **Národní ústav lidové kultury**, který má za úkol mimo jiné organizovat folklorní akce, poskytovat poradenské a informační služby ve všech oblastech folklorních aktivit. V roce 1972 byl v Praze založen

Ústav pro kulturně výchovnou činnost, který sloučil některé ústavy. Po roce 1989 byl tento ústav přetransformován a přejmenován na **Národní informační a poradenské středisko pro kulturu Artama**. Z mnoha četných souborů z druhé poloviny 20. století se některé vypracovaly až na profesionální úroveň. Reprezentativní funkci plnily především **Československý soubor písní a tanců, Soubor písní a tanců Josefa Vycpálka**, dále to byla **Chorea Bohemica a Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů – známý BROLN**. V současné době je nejvýznamnější celostátní institucí zaměřenou na péči o lidové umění **Folklorní sdružení České republiky**. Sdružuje folklorní soubory dětí, mládeže i dospělých ze všech regionů Čech, Moravy a Slezska. V dnešní době jich je kolem čtyř set, z toho více než dvě třetiny z moravských krajů. Současně je zastřešující organizací téměř šedesáti folklorních festivalů. Pořádá také kurzy a semináře pro vedoucí souborů, etnografy a tanečníky. Vydává časopis *Folklor* a podrobný kalendář folklorních akcí v České republice.

Obrázek č. 1: Logo sdružení Folklorní sdružení České republiky

Zdroj: Folklorní sdružení České republiky

Folklorní sdružení České republiky je nestátní nezisková organizace, která byla založená v roce 1990. Členskou základnu tvoří celkem 412 folklorních souborů (celkem více než 14.000 osob), dále 65 folklorních festivalů a slavností a více než 100 individuálních členů; téměř 80 % členské základny tvoří děti a mládež ve věku do 25 let. Hlavním posláním sdružení je obhajoba a prosazování zájmů a oprávněných požadavků

svých kolektivních a individuálních členů v celostátním a regionálním měřítku, dále systémově cílená komunikace s představiteli Vlády ČR, jednotlivých ministerstev, Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR, resp. s více než 120 státními organizacemi, sdruženími, spolky, kulturními, sportovními a vzdělávacími zařízeními, úzká součinnost s hejtmany všech 14 krajů a jejich samosprávnými orgány, včetně primátorů a starostů 120 obcí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. (Folklorní sdružení České republiky, [2013]) K šíření a prezentaci folklóru jsou také zaměřeny tradiční i novější folkloristické **festivaly**. Před Národopisnou výstavou československou (1895) bylo uskutečněno mnoho regionálních akcí, v nichž se předváděly lidové zvyky, písně a tance, obřad lidové svatby, dožínky, obchůzky královniček, zpěv v rámci předvelikonočního cyklu nedělí, zpěv chlapců a děvčat při pasení dobytka, tzv. halekačky, zpěv při obřadech v přírodě-čistění studánek, masopustní obchůzka a masopustní zábava, zpěv při stavění a hlídání máje a další. Po roce 1945 se střediskem pro národopisné slavnosti stala **Strážnice**. První ročník festivalu se konal již v roce 1945 s názvem **Československo ve zpěvu a tanci** a stal se základem pozdějšího folklorního festivalu. Z dalších národopisných akcí je významný **Mezinárodní dudácký festival** ve Strakonících, pořádaný od roku 1967 jako bienále (vždy po dvou letech). Na Moravě jsou to ještě **Rožnovské slavnosti** a za významnou akci považuje Folklorní sdružení České republiky celostátní soutěž **Zpěváček ve Velkých Losinách**. Je to soutěž dětských zpěváků lidových písní od čtyř do patnácti let. Jejím smyslem je získávat a motivovat děti, jejich rodiče, učitele a vedoucí souborů ke zpěvu lidových písní, vytvářet prostor pro jejich prezentaci a další rozvoj, a popularizovat dětský lidový zpěv. Soutěže se v základních kolech účastní na šest tisíc dětí, padesát postupujících z regionálních kol se pak účastní semifinále a finále soutěže ve Velkých Losinách v první polovině května. Letošní rok se původní květnový termín přesunul na začátek října 2014. (Folklorní sdružení ČR, [2014]) Z mezinárodních festivalů jsou pak dále významné akce **Písní a tancem** v Luhačovicích a **Pražský jarmark**, který se v tomto roce z finančních důvodů nekonal. (Pecháček, 2010, s. 52-53)

Jak bylo na začátku této kapitoly zmíněno, lidová píseň byla zpočátku šířena především přímým kontaktem a tradováním. Později k tradování přispíval sběr a zápis hudebních artefaktů, s vynálezem knihtisku, ještě později technickými médií se původní pozvolný a dlouhodobý proces tradování změnil v možnost masového šíření prostředky masové komunikace, který umožňuje zprostředkovávat informace z jednoho místa na široký okruh příjemců. (Tyllner, 2010, s. 119)

2.3 Lidová píseň materiálem umělé hudby

„Od počátku národního obrození pronikaly přímé citace lidových písní do symfonické, koncertantní, komorní i vokální tvorby českých skladatelů.“ (Pecháček, 2010, s.78)

Kult lidové písně, který se takto vytvářel, významně ovlivnil program české národní hudby ve 30. a 40. letech 19. století. Soudilo se, že hudbě lze vtisknout specificky národní charakter použitím citací lidových písní, respektive jejich napodobováním. Byl to mylný názor a potýkal se s ním i samotný Bedřich Smetana. U svých vrstevníků získal oblibu lidově laděnou operou *Prodaná nevěsta* a s *Hubičkou*, ale tvrdě narazil s operou *Dalibor*, která byla vnímána jako napodobenina Wagnerových oper, které byly vzdálené duchu české národní hudby. **František Škroup** v předehře k Tylově hře *Fidlovačka* použil po introdukci písně *Kdybys byl Jeníčku* a *Sil jsem proso na souvrati*.

Na rozhraní mezi sborovými aranžmá lidových písní a autorskou tvorbou se nachází dílo **Pavla Křížkovského**. Velká část melodiky jeho děl čerpá z nápěvů lidových písní, ke kterým často přistupoval na základě variačního principu, tj. použil lidovou melodii jako motivické jádro, jehož obměnami vytvořil složitější prokomponované skladby. Příkladem může být sbor *Odpadlý od srdca*, který zpracovává milostnou píseň *Dívča, dívča, lastovička*, nebo jeho nejpopulárnější a nejnáročnější skladba *Utonulá*, u které použil jako výchozí tématický materiál lidovou píseň *Bude vojna, bude*. V době, kdy na hudební scénu vstupoval Bedřich Smetana, představovala Křížkovského tvorba nejhodnotnější realizaci myšlenky národní hudby, která vycházela z napodobování lidových písní. (Pecháček, 2010, s.78-83) **Bedřich Smetana** postavil svoji koncepci národní hudby na jiném ideovém základě a po celý život musel za ni tvrdě bojovat. (Pecháček, 2010, s.84) Poznal, že česká hudba potřebuje především vynikající umělecké osobnosti, jejichž hudební řeč by národ pozitivně přijal díky uměleckému účinku, který by byl tím větší, čím lépe by se takové osobnosti podařilo sublimovat, nikoliv přeintonovat prvky lidové hudby. Jeho primárním cílem nebylo jen vytvoření české hudby, ale především hodnotné hudby. Pokud to však považoval za vhodné, uchýlil se k citacím lidových písní. Jako příklad lze uvést použití lidového husitského chorálu *Ktož sú boží bojovníci* v symfonických básních *Tábor* a *Blaník* nebo *Hajej, můj andílku* v opeře *Hubička*. *Slovanské tance* Antonína Dvořáka, které jsou jakýmsi ekvivalentem k Smetanovým Českým tancům, vznikly v těsném časovém sousedství tohoto cyklu. *Slovanské tance* nejdříve stylizoval pro čtyřruční klavír, pak i pro symfonický orchestr. Z hlediska zpracování jen v některých případech použil přímou citaci lidové písně. (Pecháček, 2010, s. 84-85) Dalším příkladem může být dílo skladatele **Leoše**

Janáčka, který zkomponoval šestidílnou suitu *Lašské tance* (Starodávny, Požehnaný, Dymák, Druhý starodávny, Čeladenský, Pilky), kde v závěrečné části použil jako hlavní téma obměnu slezské lidové písně Už ty pilky dořezaly. Ve své pozdější tvorbě od použití lidových písní upustil a u ostatních skladatelů je kritizoval. K lidové písni se však přiblížil ve své tvorbě natolik, že i své současníky uváděl v omyl. Je to například rekrutská scéna z opery *Její pastorkyňa*. Svatební píseň *Ej, mamko, mamko* se stala natolik populární, že byla zařazena do sbírky Jana Kuncce *Slovácke písně* jako lidová. Podobný princip nápodoby lidových písní najdeme v operách Příhody lišky Bystroušky (píseň Běží liška Táboru) a Káťa Kabanová (Chod'si dívka do času a A já dívka jsem mladá). V tvorbě **Vítězslava Nováka** jsou vlivy lidové písně obzvlášť silné, a to zejména ve dvou dílech (*Bouře*, *Májová symfonie*), které od sebe dělí třicet pět let, použil citát milostné písně *Lásko, Bože, lásko*. (Pecháček, 2010, s. 88-90)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍLE, VÝZKUMNÁ OTÁZKA A METODIKA

Tato kapitola předkládá cíle výzkumu práce, výzkumné otázky, metodiku práce a časový harmonogram výzkumu.

3.1 Cíle výzkumu

Cíle výzkumu jsou:

- **Analýza** zastoupení, frekvence a forem prezentace lidové hudby ve vybraných televizních a rozhlasových médiích.
- **Zjištění znalosti formátů a vnímání formátů** žáky základních škol.
- **Zjištění hudebních preferencí** žáků základních škol.

3.2 Výzkumné otázky

1. Jaké jsou současné formáty prezentující lidovou hudbu v masových médiích?
2. Jaká je znalost a vnímání formátů u žáků základních škol?
3. Jaké jsou hudební preference žáků základních škol?

3.3 Metodika

Výzkum bude rozdělen do dvou částí. **První část je zaměřena na zjišťování formátů prezentace lidové hudby ve vybraných masových médiích.** Tato část výzkumu se uskuteční sekundární analýzou, formou studia dokumentů, tj. programu médií a pozorováním. Cílová skupina bude reprezentována selektivně vybranými nejvýznamnějšími masovými médii v zastoupení: televizní a rozhlasová média, přičemž jako základ jsou zvolena média veřejné služby. Kriteriaální výběr obsahuje název média, název formátu, délku formátu a obsah dílu s obsahem lidové písně. Plánovaný časový harmonogram výzkumu je v měsíci duben 2014. **Druhá část** výzkumu bude navazovat na první a **zaměří se na zjišťování hudebních preferencí, znalosti vysílaných formátů a jejich vnímání žáky základních škol.** Výzkum proběhne primární analýzou, formou online dotazníku. Cílovou skupinu vytvoří žáci základních škol, v zastoupení jednotlivých krajů České republiky. Kriteria zjišťování budou hudební preference a znalost zjištěných formátů u cílové skupiny z primární analýzy. Schéma výzkumu zobrazuje tabulka č. 3.

Tabulka č. 3.: Schéma výzkumu

<i>1.část výzkumu:</i>	
Formáty prezentující lidovou hudbu v médiích	
Cílová skupina	vybraná masová média: televize, rozhlas
Metoda	studium dokumentů, pozorování
Data	sekundárního výzkumu
Kriteria	médium, název formátu, délka formátu, obsah dílu
Časový harmonogram	13.4.2014-27.4.2014
<i>2.část výzkumu:</i>	
Hudební preference, znalost formátů a jejich vnímání žáky základních škol	
Cílová skupina	žáci základních škol
Metoda	online dotazník
Data	primární kvantitativní výzkum
Kriteria	znalost formátů, hudební preference
Časový harmonogram	1.5.-31.5.2014

Zdroj.: autor

Pro účely tohoto výzkumu byla vybrána tato média: **Televize** veřejnoprávní ČT1, ČT2, ČT:D/ČT ART. Televize komerční - Nova, Nova Cinema, Prima, Prima Cool, Prima Love, TV Barrandov. **Rozhlasová média** - veřejnoprávní Český rozhlas Dvojka, Rádio Junior, Český rozhlas Vltava, Český rozhlas Radiožurnál, Český rozhlas Plus, Český rozhlas D Dur. Do dotazníkového online výzkumu budou osloveny vybrané školy v zastoupení každého kraje České republiky. V plánu se počítá se dvěma školami z každého kraje a čtyřmi školami z hlavního města Prahy. Žádost o zapojení do výzkumu je adresovaná formou e-mailu učitelům hudební výchovy a ředitelům základních škol.

4 LIDOVÁ HUDBA V MÉDIÍCH – 1. ČÁST VÝZKUMU

4.1 Základní informace k výzkumu

Výzkum se konal ve dnech 13. 4. 2014 až 27. 4. 2014, a to ve vybraných televizních kanálech přičemž jako základ byla brána média veřejné služby Česká televize a Český rozhlas. Data byla sbírána studiem programů a pozorováním, a následně zaznamenána do archů.

4.2 Lidová hudba v médiích – televize

Ve sledovaném období vybrané televizní kanály zařadily lidovou píseň do schématu vysílání v rozsahu celkem 8,67 hodin (0,29% z celkového vysílacího času sledovaných stanic, 0,7% z celkového vysílacího času sledovaných stanic veřejnoprávní televize). Největší zastoupení bylo zaznamenáno u České televize (85%), a to na programu ČT2, následováno televizí Nova (15%), zastoupeno jediným pořadem, pohádkou v rozsahu osmdesáti minut, která obsahovala i lidové písně. Z celkového vysílacího času pořadů v televizi, které obsahovaly lidovou hudbu, představovaly reprízy čtyři hodiny, což je zhruba polovina. Tyto reprízy pořadů se často vyskytovaly ve schématu vysílání pozdních nočních hodin mezi půlnocí a šestou hodinou ranní. Pořadům se sledovanou tematikou bylo věnováno celkem čtyři hodiny denního vysílacího času. Z devíti sledovaných televizních stanic ve sledovaném období měly pouze dvě ve vysílání nějakou formou lidovou hudbu. Byla to Česká televize a televize Nova. Druhá zmíněná v zastoupení jedním pořadem, Pohádkou o svatojánské noci. Tato valašská lidová pohádka o vojenském vysloužilci, který chytře napálí hloupého chamtivce, je obohacená o lidové písně, jakou je například valašská svatební Čí je to svatběnka, čí je to svatba nebo písní Po valašsky od země. Délka této pohádky byla osmdesát minut. Veřejnoprávní Česká televize, kanál ČT2 byl reprezentován pořady Vínečko, Putování za písničkou, Naše tradice a Ta naše kapela. Pořad Vínečko, které přináší atmosféru posezení ve sklípku s cimbálovkou, je spíše určené pro jinou cílovou skupinu než jsou žáci základních škol, přičemž uvádí například kromě písní lidových i zlidovělé. Jsou to například Chodíme, chodíme, hore po dědině, Když jsem šel z Hradišťan nebo Okolo Strážnice voděnka se točí, Lásko, Bože, lásko pro cimbál, basu, dvoje housle a příčnou flétnu. Pořad Naše tradice, vysílaný na Velikonoční pondělí, vhodně zařadil téma Boží hod velikonoční a byl uveden v následujících dnech v repríze. Jedním z dalších pořadů je Folklorika, vysílaný rovněž ČT2, ve kterém jsou uváděny národní tradice a zvyky. V sledovaných dílech se však lidová píseň v žádné formě

nevyskytla. Pořad se vysílal ve dnech 16. 4. (Staročeské perníčky), 19. 4. (Velikonoce, význam barevných vajec a význam velikonočního beránka) a 26. 4. (Kachle a kamna). Z hlediska přímého zacílení na diváky ze skupiny žáků základních škol, kromě pohádky na televizi Nova, nelze identifikovat žádný ze zaznamenaných pořadů jako specifický pouze pro tuto cílovou skupinu. Detailní přehled je uveden v tabulce (4,5).

4.3 Lidová hudba v médiích – rozhlas

Ve sledovaném období vybrané rozhlasové kanály zařadily lidovou píseň do schématu vysílání v rozsahu celkem 12,95 hodin. Největší zastoupení bylo zaznamenáno u Rádia Junior (77%), za kterým s velkým odstupem byl kanál Dvojka Českého rozhlasu (19,3%). Rádio Vltava a D Dur pouze s nevýznamným zastoupením. V absolutním vyjádření z celkových zhruba třinácti vysílacích hodin, které se věnovaly sledovanému tématu, deset hodin představoval čas na Rádiu Junior. Tento čas byl věnován jedinému pořadu, kterým bylo Notováničko. Z celkového vysílacího času pořadů v rozhlase, které obsahovaly lidovou hudbu, představovaly reprízy pět hodin, což představuje zhruba 39%.

Notováničko Rádia Junior se vysílá od března 2013, běžně každý den od pondělí do pátku. Profiluje se jako naučný pořad, ve kterém učí víla Budínka děti národní písničky.

Obrázek č. 6: Vizuál pořadu Notováničko

Zdroj: Rádio Junior

Prezentuje se jako oboustranně komunikující pořad, to je od Budínky k dětem a od dětí k Budínce. V Notováničku se můžou děti dozvědět, o čem písničky vyprávějí a co znamenají některá slova, které neznají. Pořadem provází a písničky učí Barbora Mošnová v roli víly Budínky. Internetová sekce pořadu je velmi hravá a podporuje celkový formát a záměr pořadu. Ve sledovaném období víla Budínka učila děti dvě písničky, a to Já mám

v levé noze a Jede, jede poštovský panáček. Pořad Folklorní notování, který byl sice s velkým odstupem, ale přesto druhým nejvíce zastoupeným pořadem ve vysílání, běží na vlnách Českého rozhlasu jednou týdně od roku 1999. Pořad je podle stránek určen širokému spektru posluchačů, od dětí až po starší generaci. Jeho úkolem je uměleckým způsobem připomenout krásu, poezii a vtip našeho národního hudebního odkazu, který se zachoval díky minulým sběratelům a badatelům. Pořad má čtyři moderátory, kteří se střídají podle toho z kterého studia se vysílá. Jsou to hudebník, skladatel a dirigent Jaroslav Krček, Magdalena Můčková, Zdeněk Bláha a Jan Rokyta. Ve sledovaném období obsahem dílu dne 13. 4. 2014 byla oblast severních Čech, konkrétně Podkrkonoší. Vystupoval soubor Musica Bohemica a pořadem provázel Jaroslav Krček. Písňe, které zazněly v pořadu, jsou například Aj, to Brdo převyšuje kopce, Toč se, toč se můj kolovrátku, Radecký, Radecký, to byl velký pán nebo Daj mi Bože synka, co na harfu cinká.

Obrázek č. 3: Vizuál pořadu Folklorní notování

The image is a screenshot of the Dvojka website. At the top, there is a purple header with the 'Dvojka' logo. Below the header is a navigation menu with options: PROGRAM, POŘADY, DRAMA, POHÁDKY, DOKUMENTY, METEOR, PORADNY, and VŠE. Underneath the navigation, there are two sub-menus: VYSÍLANÉ POŘADY and NEVYSÍLANÉ POŘADY. The main content area features the title 'Folklorní notování' in a large, bold font. Below the title, there is a red clock icon followed by the text 'Čas vysílání: neděle 08:30 | Délka pořadu: 28 minut'. A descriptive paragraph follows, stating that the program is aimed at a wide range of listeners and aims to remember the beauty and wit of the national musical heritage. To the right of the text is a photograph of a folk music ensemble performing on stage, wearing traditional white blouses and patterned skirts.

Zdroj: Český rozhlas, Dvojka

V pořadu dne 20. 4. 2014 byla zařazená tematika Velikonoce a hold Ježíši Kristu v písních (například Když milý Kristus pán, Mariáno, už je konec milování, už je ráno nebo Vajca, vajca, vajca, malované vajca). Písňe zpívaly ženský sbor, smíšený sbor a dětský sbor. Dětský sbor zpíval s doprovodem píšťaly a řehtaček. Májové lidové písničky a povídání

z Plzně bylo obsahem vysílání 27. 4. 2014. Hrál Plzeňský lidový soubor a kapela souboru Úsměv se sólisty. Písňe, které zazněly, byly Máječku, máječku zelený, My máme hezkej máj, Můj milej mi pod okýnkem stavěl pěkný máje, Marjánko, Marjánko stavějí ti máje, Ach májí máječku, Ančo, Ančo, Ančo má zlatá Ančičko, líbat pěkně znáte, Honzo, Honzo, Honzíčku, dala bych ti ráda pěknou hubičku Máj, máj, máj, hraj muziko hraj. Ostatní pořady byly zastoupeny okrajově a detailní přehled je uveden v tabulce (4,5).

Tabulka č. 4: První část výzkumu (1)

Datum	Médium	Název	Název pořadu	Čas	Délka v min.	Obsah
13.4.	Rozhlas	Dvojka ČR	Folklórní notování	08:30-09:00	30	Oblast Sever Čech, Podkrkonoší, soubor Musica Bohemica, pořadem provázel Jaroslav Krček, písně Aj to Brdo převyšuje kopce, Toč se, toč se můj kolovrátku, Radecký, Radecký, to byl velký pán, Daj mi Bože synka, co na harfu cinká. Vyprávění o hráčích na harfu a s jejím doprovodem výše uvedené písně. Vyprávění o tanci Šotyš a Třasák (tj. natřasaná polka).
14.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (1/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Já mám v levé noze)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (1/5)	11:00-11:30	30	Repríza
15.4.	Televize	ČT 2	Vínečko II	01:45-02:10	25	Repríza
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (2/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Já mám v levé noze)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (2/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Rozhlas	D Dur	Holka modrooká (Otakar Ševčík)	11:28-11:35	7	Fantazie na melodii národní písně pro housle a klavír
16.4.	Televize	ČT2	Putování za písničkou	12:35-13:00	25	Jožka Šmukař s kapelou "Vinařští romantici" Lepší je vínečko, než-li voda
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (3/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Já mám v levé noze)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (3/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Rozhlas	Vltava ČR	Holka modrooká (Otakar Ševčík)	02:00-02:07	7	5 skladba (z osmi) Fantazie na melodii národní písně pro housle a klavír (7 minut)
	Rozhlas	D Dur	Holka modrooká (Otakar Ševčík)	03:28-03:35	7	6 skladba (z osmi) Fantazie na melodii národní písně pro housle a klavír (7 minut)
17.4.	Televize	ČT2	Vínečko II	12:50-13:15	25	Jožka Šmukař s cimbálovkou, posezení ve sklípku se znalci vína, oblast Mikulovsko, lidové písně, lidové písně převzaté. Např. Lásko, Bože, lásko (cimbál, basa, 2x housle, flétna příčná)
	Televize	ČT2	Putování za písničkou	02:00-02:30	30	Repríza
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (4/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Já mám v levé noze)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (4/5)	11:00-11:30	30	Repríza
18.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (5/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Já mám v levé noze)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notovánímčko (5/5)	11:00-11:30	30	Repríza
20.4.	Televize	ČT2	Naše tradice	17:50-18:15	25	Boží hod Velikonoční s lidovým notováním
	Televize	ČT2	Naše tradice	05:30-06:00	30	Repríza
	Televize	ČT2	Vínečko II	18:15-18:45	30	Jožka Šmukař s kapelou, vysílání o víně z oblasti Lednice
	Rozhlas	Dvojka ČR (ČRo Brno)	Folklórní notování	08:30-09:00	30	Hraní a zpívání lidové písně z jižní Moravy. Téma Velikonoce a hold Ježíši Kristu ve všech písních. Například Když milý Kristu pán. Zpíval ženský sbor, smíšený sbor a dětský sbor. Dětský sbor zpíval s doprovodem písňaly a rehtaček. Mužský sbor: Mariáno, už je konec milování, už je ráno; Vajca, vajca, vajca, malované vajca.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 5: První část výzkumu (2)

Datum	Médium	Název	Název pořadu	Čas	Délka v min.	Obsah
21.4.	Rozhlas	Dvojka ČR	Vinařské velikonoce	20:00-21:00	60	Lidové tradice na Moravě s cimbálovou muzikou Jožky Šmukaře.
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (1/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Jede, jede poštovský panáček)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (1/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Televize	Nova	Pohádka o svatojánské noci	09:10-10:30	20	Snímek zpracovává valašskou lidovou pohádku o vojenském vysloužilci, jenž chytře nápál hloupého, ale o to zistnějšiho chamtivce. Lidové písně například Čí je to svatběnka, čí je to svatba (valašská svatební). Po valašsky od země.
22.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (2/5)	09:00-09:30	30	Zpívání národních písní s vílou Budínkou (Jede, jede poštovský panáček...)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (2/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Televize	ČT2	Vínečko II	01:50-02:15	25	Repríza
23.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (3/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Jede, jede poštovský panáček...)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (3/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	12:15-12:45	30	Kapelník Jan Slabák s dechovkou Bojané. Velikonoční tradice
24.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (4/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Jede, jede poštovský panáček...)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (4/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Rozhlas	D Dur	Otakar Ševčík, Holka modrooká	08:00-08:06	6	Holka modrooká, Fantazie na melodii národní písně pro housle a klavír
	Televize	ČT2	Vínečko II	13:55-14:20	25	Repríza z 20.4.
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	01:55-02:15	20	Zlín, Moravské písničky. Hrál kapela Šohaji a zpívali Arena Krpáčová a Jindra Kotek.
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	02:55-03:15	20	Repríza
25.4.	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (5/5)	09:00-09:30	30	Zpívání s vílou Budínkou (Jede, jede poštovský panáček...)
	Rozhlas	Rádio Junior	Notováničko (5/5)	11:00-11:30	30	Repríza
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	02:50-03:20	30	Repríza
26.4.	Televize	ČT2	Ta naše kapela	09:30-09:50	20	Hraje krojovaná kapela Štříbrňanka - téma pečení chleba.
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	02:00-02:30	30	Repríza
27.4.	Televize	ČT 2	Vínečko II	17:50-18:15	25	Znojemské odrůdy vína. Písně lidové i zlidovělé: když jsem šel z Hradišťa, Chodíme, chodíme, hore po dědině, Okolo Strážnice voděnka sa točí, Uváděl a zpíval Jožka Šmukař
	Televize	ČT2	Ta naše kapela	03:50-04:15	25	Repríza
	Rozhlas	Dvojka ČR	Folklórní notování	08:30-09:00	30	Májové lidové písničky a povídaní z Plzně. Hrál Plzeňský lidový sbor, kapela souboru Úsměv se zpěváky lidových písní. Písně: Máječku, máječku zelený, My máme hezkej máj, Můj milej mi pod okýnkem stavěl pěkné máje, Marjánko, Marjánko stavějí ti máje, Ach májí máječku, Ančo, Ančo, Ančo má zlatá Ančičko, líbat pěkně znáte, Honzo, Honzo, Honzíčku, dala bych ti ráda pěknou hubičku, Máj, máj, máj, hraj muziko hraj.

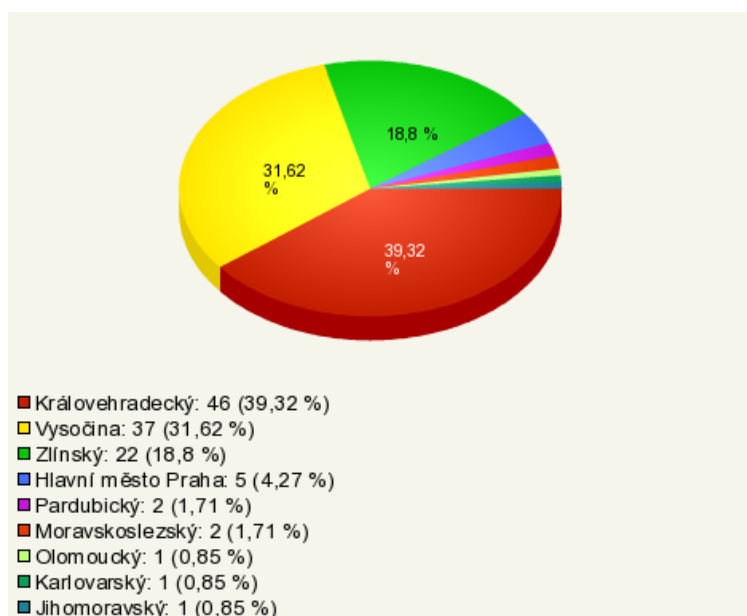
Zdroj: vlastní zpracování

5 LIDOVÁ HUDBA V MÉDIÍCH – 2.ČÁST VÝZKUMU

5.1. Základní informace k výzkumu

Druhá část průzkumu, formou online dotazníků, se konala ve dnech 1.5.2014 až 31.5.2014 prostřednictvím portálu vyplnto.cz. Celkem bylo oslovených 30 základních škol, a to formou e-mailu adresovaných ředitelům škol a učitelům hudební výchovy ze všech krajů České republiky. Průzkumu se účastnilo celkem 117 respondentů, z toho 63 chlapců (53,85%) a 54 děvčat (46,15%). Z hlediska zastoupení žáků prvního a druhého stupně základních škol většina respondentů (71,79%) navštěvuje druhý stupeň základních škol a 28,21% stupeň první. Největší účast v průzkumu byla z krajů Královehradeckého (39,32%), Vysočiny (31,62%) a Zlínského (18,8%). Kraje, ze kterých se nezapojil ani jeden respondent, byly Jihočeský, Liberecký, Moravskoslezský, Plzeňský, Středočeský a Ústecký. Další kraje, které byly zastoupeny pouze jedním zástupcem s podílem nižším než 1%, jsou Olomoucký, Karlovarský a Jihomoravský kraj. Hlavní město Praha, kde bylo osloveno nejvíce škol, bylo zastoupeno odezvou ve výši 4,27% z celkového počtu respondentů, v absolutním vyjádření pěti žáky. Nakolik byla žádost zpracována v rámci škol a předána učitelům hudební výchovy nelze ověřit. Ve statusu korespondence „smazáno bez přečtení“ se vyskytly dvě (příloha V.) V obou případech jde o pražské základní školy, což může vysvětlovat nízkou míru zapojení.

Graf č. 1: Zastoupení respondentů podle krajů

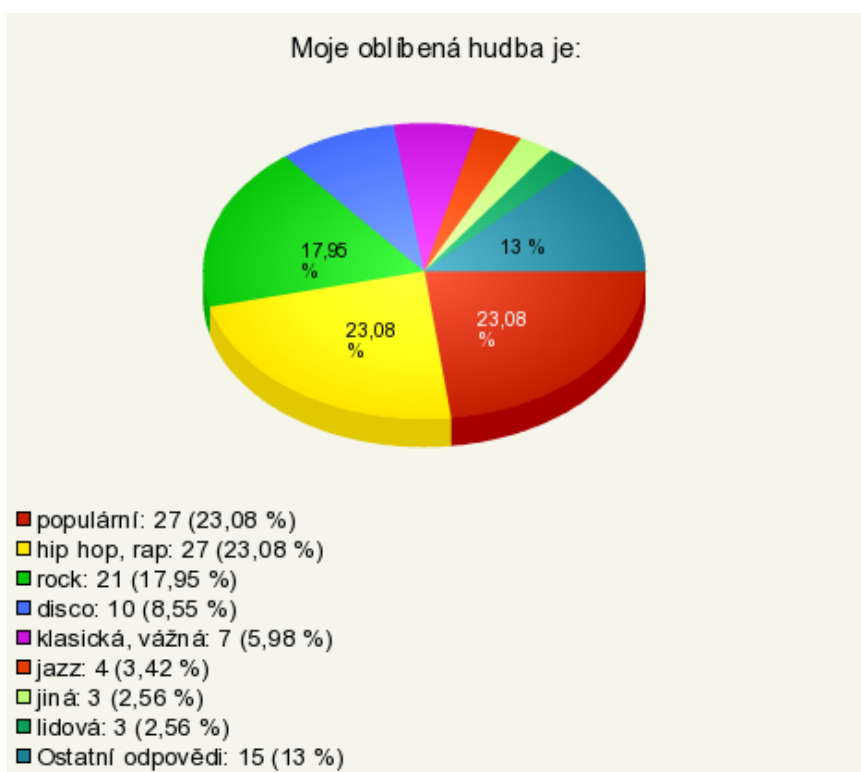

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Hudební preference žáků základních škol

Z výzkumu vyplynulo, že mezi nejoblíbenější hudební žánry žáků základních škol patří identicky populární hudba (23,08%) a hip hop, rap (23,08%), následován rockem (17,95%). V dalším pořadí se umístily velmi odlišné žánry, kterými jsou tak zvaný žánr disco (8,55%), dále klasická, vážná hudba (5,98%) a jazz (3,42%). Lidová hudba se umístila z hlediska předvolených žánrů na posledním místě (2,56%). Výzkum umožnil doplnit svoji vlastní odpověď na otázku co respondenti rádi aktivně poslouchají. V této sekci se vyskytly různé odpovědi, které nevypovídaly pouze o žánru, ale i jednotlivých skladbách, nebo kapelách. Tyto odpovědi představovaly celkem 13% a pro ilustraci je zařazeno pár jednotlivých odpovědi jako Kabát, Malá dáma, Daft Punk, Nightcore, Remixy, Dup step nebo Heavy Metal. Žádná z odpovědí se nevyskytla dvakrát, jedná se tedy o jednotlivé preference. Rozdělení jednotlivých druhů hudby a žánrů bylo uvedeno tak, aby jim cílová skupina respondentů rozuměla.

Graf č. 2: Hudební preference žáků

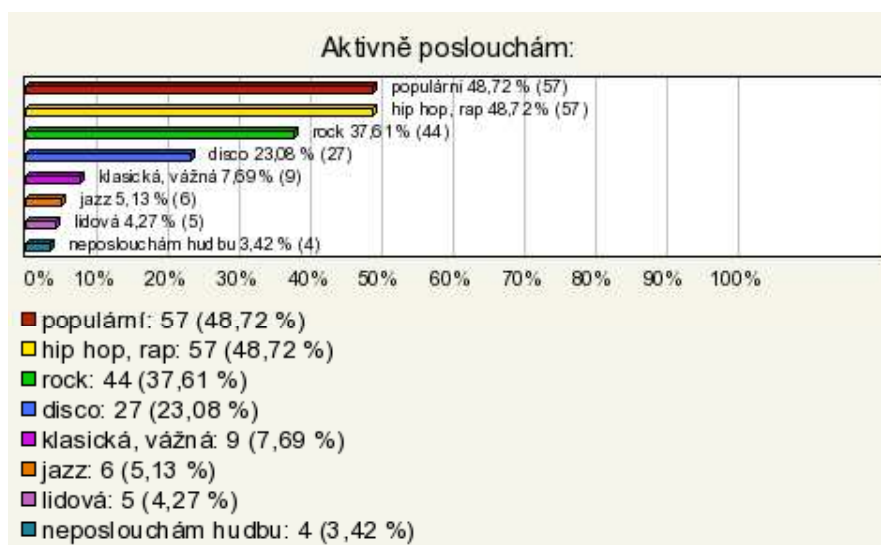

Zdroj: vlastní zpracování

Hudbu pravidelně a často neposlouchá pouze 4% dotázaných. To znamená, že aktivní poslech hudby je součástí života velké většiny žáků. Mezi nejoblíbenější poslechové žánry

patří pětice hudby - styl populární, hip hop, rap, rock a disco hudba, přičemž populární a hip hop nebo rap poslouchá skoro každý druhý žák nebo žákyně. Podle výzkumu, vážnou hudbu poslouchá aktivně 7,69% a jazz 5,13 %. K lidové hudbě má blízko a aktivně ji poslouchá 4,27% dotázaných. Z výzkumu rovněž vyplývá oblíbená multižánrovost, kde dotázaní poslouchají aktivně více žánrů a nemají výraznou vyhraněnost v poslouchání jednoho stylu hudby. Z hlediska vážné a lidové hudby ji podle výzkumu více poslouchají děvčata, a to ve stejném trendu u obou žánrů. Zajímavé zjištění ve vztahu k lidové hudbě je její aktivní poslech z hlediska geografického. Až na jednu výjimku, respondenti tohoto výzkumu, kteří aktivně poslouchají lidovou hudbu, pocházejí z kraje Hradec Králové. Výjimka patří respondentovi z blízkého Pardubického kraje. Kraj Hradec Králové byl co do počtu respondentů zastoupen nejvíce a tento kraj měl i nejrychlejší odezvu na žádost o zapojení do výzkumu.

Graf č. 3: Poslech žánrů

Zdroj: vlastní zpracování

Vztah k lidové hudbě měli možnost respondenti vyjádřit v otázce oblíbenosti lidové písně. Pozitivní vztah k lidové písni, vyjádřený vztahem „Lidovou píseň mám rád“nebo „mám moc rád“ uvádí 45,45% respondentů, ze kterých 13,68% deklaruje velmi silný vztah k lidové písni. Na druhé straně lidovou píseň explicitně nemá v oblibě 55,55% dotázaných, z toho 18,8% s výrazným postojem „vůbec nemám rád(a)“ lidovou píseň. Rozdělení oblíbenosti ukazuje přehledněji následující graf.

Graf č. 4: Oblíbenost lidové písně

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Znalost a vnímání pořadů s lidovou hudbou

Znalost programů, které byly uváděny ve sledovaném období výzkumu, je velmi různá. Zatímco program *Holka modrooká* vysílaný v reprízách Českým rozhlasem Vltava a D Dur uvedlo jako zhlédnutý nebo slyšený 57,26% respondentů, další pořady zaznamenaly výrazně jiné, negativnější hodnoty. Lepší sledovanost měly ještě pořady *Pohádka o svatojánské noci* vysílaný televizí Nova, *Naše tradice* České televize programu ČT2, *Ta naše kapela* České televize ČT2 a *Putování za písničkou* České televize ČT2. Ostatní pořady měly sledovanost pod 10%. K daným závěrům je nutné zdůraznit, že se jedná o znalost podpořenou, to znamená, že respondenti měli na výběr pořady, případně mohli uvést pořad, který viděli. Na otevřenou otázku, zda-li viděli nebo slyšeli nějaký další pořad, byly zaznamenány ještě následující pořady: *Šlágr TV*, titul *Štafle*, *Čtení do ouška* a *Studio kamarád*.

Graf č. 5: Znalost programů

Zdroj: vlastní zpracování

5.4 Klíčová zjištění z výzkumu

Na základě první části výzkumu lze dospět k závěru, že lidové písně je věnováno velmi málo vysílacího prostoru oběma sledovanými médii tj. televizí i rozhlasem. Televize ve sledovaném období věnovala celkem 0,29% z celkového vysílacího času sledovaných stanic, přičemž u veřejnoprávní televize to bylo 0,7% z jejího celkového vysílacího času. Z toho zhruba polovinu představovaly reprízy, zařazené do pozdních nočních respektive ranních hodin. Z devíti sledovaných kanálů byla zaznamenána tematika dvěma kanály, a to Českou televizí a televizí Nova. Pro cílovou skupinu žáků prvního a druhého stupně základních škol nebyl kromě pohádky uvedené televizí Nova zjištěn žádný pořad v tomto období. Vybrané rozhlasové kanály zařadily lidovou píseň do schématu vysílání v rozsahu celkem 12,95 hodin. Největší zastoupení bylo zaznamenáno u Rádia Junior (77%), za kterým s velkým odstupem byl kanál Dvojka Českého rozhlasu (19,3%). U Rádia Junior je nutné podotknout, že sto procent uvedeného vysílacího času bylo věnováno jedinému pořadu, kterým bylo *Notováníčko*. Tento pořad je speciálně určen pro skupinu žáků základních škol a z hlediska popisu i další z pořadů *Folklórní notování*, který je určen pro děti i dospělé. Z celkového vysílacího času pořadů v rozhlase, které obsahovaly lidovou hudbu, představovaly reprízy pět hodin, což představuje zhruba 39%.

Druhá část výzkumu zaznamenala nízkou účast. Z celkově třiceti oslovených škol ze všech krajů se zapojilo do výzkumu 117 respondentů. Vzhledem k vysoké účasti žáků třech krajů, nízké účasti žáků z Prahy a prakticky nulové účasti respondentů z šesti krajů je nutné při interpretaci výsledků mít na mysli reprezentativnost vzorku. Vymazané e-maily bez přečtení, neúčast některých škol a na druhé straně účast jiných dávají prostor pro otázky k rozdílným na jednotlivých školách.

Hudbu aktivně poslouchá 96% dotázaných. To znamená, že aktivní poslech hudby je součástí života velké většiny žáků nebo žákyň, přičemž žáci poslouchají více žánrů. Mezi nejoblíbenější poslechové žánry patří pětice hudby mezi které patří styl populární, hip hop, rap, rock a disco hudba, přičemž populární hudbu a hip hop nebo rap poslouchá skoro každý druhý žák nebo žákyně.

Lidovou hudbu poslouchá 4,27% dotázaných. Pozitivní vztah k lidové písni deklarovalo 45,45% respondentů, ze kterých 13,68% deklaruje velmi silný vztah k lidové písni. Na druhé straně lidovou píseň explicitně nemá v oblibě 55,55% dotázaných, z toho 18,8% s výrazným postojem „vůbec nemám rád(a)“ lidovou píseň.

Znalost programů, které byly uváděny ve sledovaném období výzkumu, je různá. Zatímco program Holka modrooká vysílaný v reprízách Českým rozhlasem Vltava a D Dur uvedlo jako zhlédnutý nebo slyšený 57,26% respondentů, další pořady zaznamenaly výrazně jiné, negativnější hodnoty. Deklarovanou vysokou sledovanost uvedeného pořadu by bylo vhodné ověřit, zda-li nebyla kvůli známosti titulu zaměněna. Lepší sledovanost měly ještě pořady Pohádka o svatojánské noci vysílaný televizí Nova, Naše tradice České televize programu ČT2, Ta naše kapela České televize ČT2, Putování za písničkou České televize ČT2. K daným závěrům je nutné zdůraznit, že se jedná o znalost podpořenou, to znamená, že respondenti měli pořady na výběr.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit zastoupení lidové hudby v médiích a její vliv na hudební preference žáků základních škol. Schéma výzkumu bylo rozděleno na dvě samostatné části. První z nich zjišťovala zastoupení lidové hudby ve vybraných médiích. Výsledek přinesl hned několik klíčových zjištění. Předně je to závěr, že této hudbě je věnováno velmi málo prostoru ve vysílání, a to jak ve veřejnoprávních médiích, tak v komerčních médiích. Ve většině případů se jedná o reprízy pořadů, které se vysílají opakovaně v průběhu jednoho dne nebo týdně, a to často v nočních nebo skorých ranních hodinách. Pro cílovou skupinu žáků prvního a druhého stupně základních škol, byl v tomto období zařazen pouze jediný pořad obsahující téma, a to komerční televizi. Druhá část výzkumu, která se věnovala hudebním preferencím žáků základních škol, zaznamenala nízkou účast, a to i přes to, že ve výzkumném vzorku bylo osloveno celkem třicet škol. Některé školy se zapojily ve velkém počtu, u některých škol elektronická pošta zaznamenala status „smazáno bez přečtení“. Toto zjištění dává prostor k úvahám o rozdílech v přístupu a vlivu na celkovou aktivitu a angažovanost škol a žáků. Fakta, která byla zjištěna v této části výzkumu, nejsou pozitivní. Alarmující je vztah žáků a žákyň k lidové písni. Více než polovina žáků explicitně uvádí, že ji nemá ráda. Z hlediska oblíbenosti žánrů, se mezi zkoumanými žánry, umístila na posledním místě. Lidovou píseň má v oblíbě dotazovaná menšina, přičemž velmi silný vztah k ní má každý zhruba desátý žák nebo žákyň. Vzhledem k nízké účasti ve výzkumu je nutné vzít v úvahu nedostatečnou reprezentativnost vzorku. Na základě výzkumu lze na závěr formulovat hypotézu, že nízké zastoupení pořadů s lidovou hudbou, v případě televize veřejné služby její nulové zastoupení, má vliv na hudební preference žáků základních škol, a to ve prospěch žánrů, které jsou masivně komunikovány a šířeny. Lze přitom předpokládat důležitost nejen samotného zařazení pořadu do vysílacího času, ale i formy, která by měla být pro cílovou skupinu atraktivní. Když porovnáme závěry práce se závěry profesora Pecháčka publikované několik let zpátky je nutné konstatovat, že situace se po letech vypuštěním jediného pořadu pro děti, Zpívánky, v televizi ještě zhoršila. Cituji: „*O tom jak malý význam připisuje současná společnost folklóru, svědčí jeho zastoupení ve vysílání hromadných sdělovacích prostředků.... Na to, k jakému došlo rozvoji médií jakéhokoliv typu, je věnováno lidové písni a folklóru velmi málo.* „(Pecháček, 2010, s. 9)

Jak změnit daný stav a otočit tendenční křivku směrem k pozitivním změnám, jak tuto oblast řeší jiné kultury, ať blízké nebo vzdálené, by mohlo být námětem pro další práce, a to o to více, že působení multimediálních masových médií bude v dnešní globalizované a přetechnizované společnosti i vlivem nových technologií dále narůstat. Najít rovnováhu mezi zachováváním kulturních tradic za současného šíření masové kultury, tendencí multikulturalismu a globalizace, je pro společnost, rodinu a školu, dvě klíčové socializační instituce, velká výzva.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografie**

- [1] BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard a kol. *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, věcná část A-N*. Praha: Mladá fronta, 2007. 636 s. ISBN 978-80-204-1712-1.
- [2] ČERNÝ, Jaromír, Jan KOUBA, Vladimír LÉBL, Jitka LUDVOVÁ, Jiří SEHNAL Zdeňka PILKOVÁ a Petr VÍT. *Hudba v českých dějinách: Od středověku do nové doby*. Praha: Editio Supraphon, 1989. ISBN 09/22 02-180-89
- [3] DOHNALOVÁ, Lenka a Anna BRYSON. *Czech music*. Prague, c2005, 91 s. ISBN 978-807-0081-754.
- [4] HOLAS, Čeněk. *Zprávy o české národní písni a hudbě: O hudečích, dudácích a zpěvácích*. Písek: Tiskem a nákladem Frant.Podhajský a spol., 1937.
- [5] HOLÝ, Dušan. *Lidová hudba: výběrová bibliografie*. Brno: Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008, 27 s. ISBN 978-802-5437-520.
- [6] HORÁK, Jiří. *Naše lidová píseň*. první. Praha: Garamond Jos.R.Vilímek, 1946.
- [7] JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-807-3672-87.
- [8] MUSIL, Josef. *Úvod do sociální a masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 123 s. ISBN 978-808-6723-440.
- [9] MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8200-9.
- [10] NAVRÁTIL, Miloš. *Dějiny hudby: přehled evropských dějin hudby*. Vyd.2. Olomouc: Votobia, 2003, 367 s. ISBN 80-7220-143-3.
- [11] PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 317 s. ISBN 978-802-4618-302.
- [12] ŠTROBLOVÁ, Soňa. *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa: Filmová a televizní dramaturgie a programová skladba*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, 164 s. ISBN 978-80-86723-73-0.
- [13] TYLLNER, Lubomír. *hledání kořenů*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2010, 222 s. ISBN 978-80-87112-43-4.

- [14] *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s.749-1627. ISBN 80-718-4310-5.
- [15] VLADIMÍR, Klusák. *Lidová píseň v československém rozhlase*. Praha: Československý rozhlas, 1962, 72 s..

Internetové zdroje

- [1] Český statistický úřad In: *Školy a školská zařízení 2012/2013* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3301-13>
- [2] Česká republika. Zákon o České televizi. In: *483/1991 Sb.* 7.11.1991. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi.pdfverze=2014-11-08-20:30:23>
- [3] *Folklorní sdružení České republiky* [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.folklorнисdruzeni.cz/fos>
- [4] Zpěváček. In: *Folklorní sdružení České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.folklorнисdruzeni.cz/zpevacek>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZŠ Základní škola

ČR Česká republika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Logo sdružení Folklorní sdružení České republiky

Obrázek č. 2: Vizuál pořadu

Obrázek č. 3: Vizuál pořadu Folklorní notování

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Zastoupení respondentů podle krajů

Graf č. 2: Hudební preference žáků

Graf č. 3: Poslech žánrů

Graf č. 4: Oblíbenost lidové písně

Graf č. 5: Znalost programů

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Rozdělení českých lidových písní

Tabulka č. 2: Rozdělení médií

Tabulka č. 3.: Schéma výzkumu

Tabulka č. 4: První část výzkumu (1)

Tabulka č. 5: První část výzkumu (2)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dopis ZŠ – Internetový výzkum

Příloha P II: Dopis ZŠ – Internetový výzkum/E-mail

Příloha P III: Online výzkum – Dotazník (1.část)

Příloha P IV: Online výzkum – Dotazník (2.část)

Příloha P V: Online výzkum – Dotazník (3.část)

Příloha P VI: Oslovené školy k účasti na výzkumu

Příloha P VII: Vymazané žádosti bez přečtení

PŘÍLOHA P I: DOPIS ZŠ – INTERNETOVÝ VÝZKUM

RADEK SVOBODA Valečovská 847/8 | 190 00 Praha 9 | E-mail: denny.hill@seznam.cz

ZŠ
p.ředitelka/ředitel
p. učitelka HV/učitel HV

Praha, 1. 5. 2014

Věc: Žádost o podporu v realizaci Bakalářské práce – Internetový průzkum

Vážená paní ředitelko/Vážený pane řediteli,
Vážená paní učitelko/Vážený pane učiteli,

Jsem studentem třetího ročníku UK, Pedagogické fakulty v Praze, oboru Sbormistrovství a Hudební nauka. V současné době pracuji na závěrečné práci s tématem „*Lidová hudba v médiích a její vliv na hudební preference žáků základní školy*“.

Obracím se na Vás se žádostí o pomoc na tomto projektu. Jedná se o zapojení žáků Vaší školy do internetového průzkumu. Cílová skupina jsou žáci 1. i 2. stupně ZŠ. Níže je připojena adresa, na které je umístěn dotazník, obsahující osm otázek.

Adresa: <http://lidova-hudba-v-mediich.vyplnto.cz/>

Průzkum je otevřen a konec průzkumu bude 31.5.2014.

Předem děkuji za Vaši vstřícnost a podporu.

S pozdravem

Radek Svoboda

PŘÍLOHA P II: DOPIS ZŠ – INTERNETOVÝ VÝZKUM/E-MAIL

(1177) Bakalarska prace – Seznam Email

Page 1 of 1

Radek Svoboda (denny.hill@seznam.cz)

Bakalářská práce - Žádost o zapojení do výzkumu

Dnes 1. 5. 2014, 14:09:30

Skrytá kopie: reditel@zshovorcovicka.cz, skola@zsgutova.cz, info@zsmarjanka.cz, info@truhla.cz, j.kendikova@email.cz, sborovna@zstgmasarykacb.cz, hersalkova@helsinska.cz, nfo@zsmladeze.cz, reditelka@zsnovomestska.cz, posta@skoladvory.cz, sekretariat@2zscheb.cz, skola@zsjirasek.cz, reditel@zsrychnov.cz, skola@zssokol.cz, zssever@volny.cz, zskomenskeho@centrum.cz, reditel@1zsbr.cz, info@zssvatoplukova.cz, pavelka@hluchak.cz, skola@zssvitkov.cz, slavik@zs-habrmnova.cz, skola@zs11.plzen-edu.cz, skola@zskom17.cz, info@zs-raf.cz, zsdebr@seznam.cz, info@zsamsbrna.cz, reditel@masarykovazs.eu, zstgm@ji.cz, reditelka@zshradeckatelc.cz, skola@zsezzlin.cz, zscyrlstek@zscyrlstek.cz

Vážená pani ředitelko/Vážený pane řediteli,

Vážená pani učitelko/Vážený pane učiteli,

jsem studentem třetího ročníku UK, Pedagogické fakulty v Praze, oboru Sbormistrovství a Hudební nauka. V současné době pracuji na závěrečné práci s tématem „**Lidová hudba v médiích a její vliv na hudební preference žáků základní školy**“.

Obrácím se na Vás se žádostí o pomoc na tomto projektu. Jedná se o zapojení žáků Vaší školy do internetového průzkumu. Cílová skupina jsou žáci 1. i 2. stupně ZŠ. Níže je připojena adresa, na které je umístěn dotazník, obsahující osm otázek a v příloze přikládám žádost.

Adresa online dotazníku: <http://lidova-hudba-v-mediich.vyplnto.cz/>

Průzkum je otevřen a ukončen bude 31.5.2014.

Předem děkuji za Vaši vstřícnost a podporu.

S pozdravem

Radek Svoboda**Přílohy**

ZS_Internetovy_pruzkum.doc (31 kB)

PŘÍLOHA P III: ONLINE VÝZKUM – DOTAZNÍK (1.ČÁST)**Úvod**

Milá zákyně, milý žáku,

Děkuji, že se účastníte vyplnění krátkého dotazníku, týkajícího se lidové hudby v médiích a žáků základních škol.

Dotazník a jeho výsledky poslouží jako podklad pro zpracování Bakalářské práce.

Předem děkuji a ať vás škola baví.

Radek Svoboda

Otázka č. 1 (povinná otázka)

Jsem:

- Děvče
- Chlapec

Otázka č. 2 (povinná otázka)

Navštěvuji:

- 1.stupeň ZŠ
- 2.stupeň ZŠ

Otázka č. 3 (povinná otázka)

Kraj (město) kde žiju je:

- Hlavní město Praha
- Jihočeský
- Jihomoravský
- Královehradecký
- Karlovarský
- Liberecký
- Moravskoslezský
- Olomoucký
- Pardubický
- Plzeňský
- Středočeský
- Ústecký
- Vysočina
- Zlínský

PŘÍLOHA P IV: ONLINE VÝZKUM – DOTAZNÍK (2.ČÁST)**Otázka č. 4** (povinná otázka)

Moje oblíbená hudba je (označ jednu):

- klasická, vážná
- populární
- jazz
- lidová
- hip hop, rap
- rock
- disco
- jiná
- jaká

Otázka č. 5 (povinná otázka)

Aktivně poslouchám (označ všechny žánry, které aktivně posloucháš):

- Klasická, vážná
- Populární
- Jazz
- Lidová
- Hip hop, rap
- Rock
- Disco
- Neposlouchám hudbu

Otázka č. 6 (povinná otázka)

Lidovou píseň:

- Mám moc rád(a)
- Mám rád(a)
- Nemám rád(a)
- Vůbec nemám rád(a)

Otázka č.7 (povinná otázka)

Které z následujících programů jsi viděl(a) nebo poslouchal(a):

Označ všechny, které jsi viděl(a) nebo slyšel(a)

- Notováníčko
- Folklórní notování
- Ta naše kapela
- Vínečko
- Naše tradice
- Putování za písničkou
- Vinařské Velikonoce
- Hlas a hlásky
- Holka modrooká (Otakar Ševčík)
- Petrklíč (Bohuslav Martinů)
- Ukolébavky (Vítězslav Novák)
- Pohádka o svatojánské noci

PŘÍLOHA P V: ONLINE VÝZKUM – DOTAZNÍK (3.ČÁST)

Otázka č.8 (nepovinná otázka)

Viděl(a) nebo slyšel(a) jsi nějaký jiný (neuvedený) pořad s lidovou hudbou? Uveď jaký?

Závěr

Děkuji za účast a hezký den

Radek Svoboda

PŘÍLOHA P VI: OSLOVENÉ ŠKOLY K ÚČASTI NA VÝZKUMU

Kraj (město)	Základní škola	e-mail
Hlavní město Praha	Praha 8, Hovorčovická 11	reditel@zshovorcovicka.cz
	Praha 10, Gutova 39/1987	skola@zsgutova.cz
	Praha 6, Belohorská 52	info@zsmarjanka.cz
	Praha 1, Truhlářská 1120/22	info@truhla.cz , j.kendikova@email.cz
Jihočeský	České Budějovice, Rudolfovska 143	sborovna@zstgmasarykacb.cz
	Tábor, Helsinská 2732	hersalkova@helsinska.cz
Jihomoravský	Znojmo, Mládeže 3	info@zsmladeze.cz
Karlovarský	Brno, Novoměstská 21	reditelka@zsnovomestska.cz
	Karlovy Vary, 1 máje 1	posta@skoladvory.cz
Královéhradecký	Cheb, Májová 14	sekretariat@2zscheb.cz
	Hradec Králové, Jiráskovo nám. 1166	skola@zsjirasek.cz
Liberecký	Rychnov nad Kněžnou, Masarykova 563	reditel@zsrchnov.cz
	Liberec, Sokolovská 328	skola@zssokol.cz
Moravskoslezský	Česká Lípa, Školní 2520	zssever@volny.cz
	Ostrava-Poruba, Komenského 668	zskomenskeho@centrum.cz
Olomoucký	Bruntál, Jesenická 10	reditel@1zsbr.cz
	Olomouc, Svatoplukova 11	info@zssvatoplukova.cz
Pardubický	Šumperk, 8. Května 63	pavelka@hluchak.cz
	Pardubice-Svítkov, Školní 748	skola@zssvitkov.cz
Plzeňský	Česká Třebová, Habrmanova ul. 1500	slavik@zs-habrmanova.cz
	Plzeň, Baarova 31	skola@zs11.plzen-edu.cz
Středočeský	Domažlice, Komenského 17	skola@zskom17.cz
	Nymburk, Letců R.A.F. 1989	info@zs-raf.cz
Ústecký	Mladá Boleslav, Bakovská 7	zsdebr@seznam.cz
	Ústí nad Labem, Jitfni 277	info@zsamsbrna.cz
Vysočina	Litoměřice, Svojsíkova 5	reditel@masarykovazs.eu
	Jihlava, Žižkova 50	zstgm@ji.cz
Zlínský	Telč, Hradecká 234	reditelka@zshradeckatelec.cz
	Zlín, Štefánikova 2701	skola@zsezplin.cz
	Uherské Hradiště, Studentské náměstí 1531	zsctyrlitek@zsctyrlitek.cz

Zdroj: vlastní zpracování

PŘÍLOHA P VII: VYMAZANÉ ŽÁDOSTI BEZ PŘEČTENÍ

Základní škola J.Gutha Jarkovského, Praha 1

(1553) Bakalářská práce – Seznam.cz
 https://email.seznam.cz/#Bakalarska%20prace/21082

Hledej ve zprávách... denny.hill@seznam.cz | Odhlásit se

Nová zpráva
 Doručené 1543
 Odeslané
 Rozepsané
 Archiv
 Spam 15
 Koš
 ★ Označené 1

SLOŽKY
Bakalářská práce 10
 ŠTÍTKY
 Červená Modrá
 Zelená

Kontakty

Přesunout Označit Spam Smazat Odpovědět Odpovědět všem Přeposlat

Vlach Josef (Vlach.Josef@truhla.cz) Zobrazit konverzaci
 Nepřečtené: Bakalářská práce - Žádost o zapojení do výzkumu
 20. 10. 2014, 15:25:07
 Komu: denny.hill@seznam.cz

Zpráva
 Komu: Vlach Josef
 Předmět: Bakalářská práce - Žádost o zapojení do výzkumu
 Odesláno: 1. května 2014 14:09:30 (UTC+01:00) Praha, Bratislava, Budapešť, Bělehrad, Lublaň
 byla odstraněna bez přečtení: 20. října 2014 15:24:30 (UTC+01:00) Praha, Bratislava, Budapešť, Bělehrad, Lublaň.

Přílohy
 (190 B) Zobrazit | Stáhnout

Základní škola Marjanka, Praha 6

(1553) Bakalářská práce – Seznam.cz
 https://email.seznam.cz/#Bakalarska%20prace/17157

Hledej ve zprávách... denny.hill@seznam.cz |

Nová zpráva
 Doručené 1543
 Odeslané
 Rozepsané
 Archiv
 Spam 15
 Koš
 ★ Označené 1

SLOŽKY
Bakalářská práce 10
 ŠTÍTKY
 Červená Modrá
 Zelená

Přesunout Označit Spam Smazat Odpovědět Odpovědět všem Přeposlat

Kellarová Věra - ZŠ Marjanka (Vera.Kellarova@zsmarjanka.cz)
 Nepřečteno: Bakalářská práce - Žádost o zapojení do výzkumu
 5. 5. 2014, 10:06:22

Your message
 To:
 Cc:
 Subject: Bakalářská práce - Žádost o zapojení do výzkumu
 Sent: Thu, 1 May 2014 14:09:30 +0200
 was deleted without being read on Mon, 5 May 2014 09:32:22 +0200

Přílohy